

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2019-2021

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Veronika Schultzeová

**Jane Addams – její život, dílo, vzdělávací filosofie a přínos
pro samotné vzdělávání dětí i dospělých**

Praha 2021

Vedoucí diplomové práce: Doc. Dr. Milan Beneš

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME) STUDIES

2019-2021

DIPLOMA THESIS

Veronika Schultzeová

**Jane Addams – her Life, Work, Philosophy of Education,
and Benefits for Education of Children and Adults**

Prague 2021

The Diploma Thesis Work Supervisor: Doc. Dr. Milan Beneš

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Veronika Schultzeová

Poděkování

Mé upřímné poděkování náleží vedoucímu této práce, panu doc. Dr. M. Benešovi za velmi cenné rady, věcné připomínky a v neposlední řadě za laskavost a trpělivost při vedení této diplomové práce.

Anotace

TATO DIPLOMOVÁ PRÁCE SE ZABÝVÁ ŽIVOTEM JANE ADDAMS. STĚŽEJNÍM CÍLEM TÉTO DIPLOMOVÉ PRÁCE JE PŘEDSTAVIT JANE ADDAMS JAKO ŽENU, REFORMÁTORKU, SOCIÁLNÍ PRACOVNICI, AKTIVISTKU, SUFRAŽETKU, ZAKLADATELKU KOMUNITNÍCH CENTER, NOSITELKU NOBELOVY CENY ZA MÍR A JAKO ŽENU PODPORUJÍCÍ VZDĚLÁVÁNÍ. CÍLEM PRÁCE JE TEDY POPSAT ŽIVOT, DÍLO A VZDĚLÁVACÍ FILOSOFII JANE ADDAMS A JEJÍ PŘÍNOS PRÁVĚ PRO VZDĚLÁVÁNÍ, ZEJMÉNA V TEHDEJŠÍ USA. V TÉTO PRÁCI BUDE ROVNĚŽ ANALYZOVÁNO, ZDA VZDĚLÁVACÍ FILOSOFIE JANE ADDAMS MŮŽE BÝT PROSPĚŠNÁ I PRO DNEŠNÍ SPOLEČNOST.

Klíčová slova

Addams, filosofie, Hull house, Nobelova cena, sociální práce, vzdělávání, společnost, USA, život

Annotation

THIS DIPLOMA THESIS DEALS WITH THE LIFE OF JANE ADDAMS. THE MAIN GOAL OF THIS THESIS IS TO PRESENT JANE ADDAMS AS A WOMAN, REFORMER, SOCIAL WORKER, ACTIVIST, SUFFRAGETTE, FOUNDER OF COMMUNITY CENTERS, NOBEL PEACE PRIZE LAUREATE AND AS A WOMAN SUPPORTING EDUCATION. THE AIM OF THE THESIS THEREFORE IS TO DESCRIBE THE LIFE, WORK AND EDUCATIONAL PHILOSOPHY OF JANE ADDAMS AND HER CONTRIBUTION TO EDUCATION, ESPECIALLY IN THE USA. THIS WORK WILL ALSO INDICATE WHETHER JANE ADDAMS' EDUCATIONAL PHILOSOPHY CAN ALSO BE BENEFICIAL TO TODAY'S SOCIETY.

Keywords

Addams, Education, Hull house, Life, Nobel Prize, Philosophy, Society, Social work, USA

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 HISTORICKÁ FAKTA OVLIVŇUJÍCÍ ŽIVOT V USA A ŽIVOT SAMOTNÉ JANE ADDAMS	11
2 RODINNÉ ZÁZEMÍ JANE ADDAMS	19
2.1 Rodiče Jane Addams.....	19
2.1.1 John Huy Addams.....	20
2.1.2 Sarah Webber Addams	23
3 ŽIVOT JANE ADDAMS.....	24
4 PŮSOBENÍ JANE ADDAMS V SOCIÁLNÍ A VEŘEJNÉ SFÉŘE.....	47
4.1 Jane Addams jako představitelka sociální práce.....	48
4.2 Komunitní práce a teorie zplnomocnění	49
4.2.1 Hull House	51
4.3 Jane Addams jako reformátorka	57
4.4 Jane Addams jako sufražetka.....	59
4.5 Jane Addams jako nositelka míru	60
4.5.1 Nobelova cena míru.....	63
5 JANE ADDAMS A JEJÍ DÍLO	65
5.1 „Democracy and Social Ethics“ – kniha o demokracii a etice	66
PRAKTICKÁ ČÁST	67
6 VZTAH JANE ADDAMS KE VZDĚLÁVÁNÍ A JEJÍ VZDĚLÁVACÍ FILOSOFIE.....	67
6.1 Experimentální pedagogika	68
6.2 Progresivismus a vzdělávání.....	69
6.3 Pragmatismus	70
6.3.1 Pragmatická pedagogika.....	73
6.4 Vzdělávací filosofie Jane Addams	75
7 VZDĚLÁVÁNÍ A DNEŠNÍ SPOLEČNOST	78
7.1 Formy současného vzdělávání	79
7.2 Požadavky současné společnosti, podmínky, vzdělávací úkoly a cíle	81

7.2.1	Znalostní společnost jako hlavní cíl současného evropského vzdělávání	91
8	VZDĚLÁVACÍ A SOCIÁLNÍ POTŘEBY DNEŠNÍ SPOLEČNOSTI.....	92
9	VZTAH VZDĚLÁVACÍ FILOSOFIE JANE ADDAMS A SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI.....	96
	ZÁVĚR	96
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	98
	SEZNAM ZKRATEK	102
	SEZNAM OBRÁZKŮ	103
	SEZNAM PŘÍLOH.....	104

ÚVOD

Autorka si pro účely své diplomové práce zvolila téma: **Jane Addams – její život, dílo, vzdělávací filosofie a přínos pro samotné vzdělávání dětí i dospělých.**

Autorka si toto téma zvolila na základě svých předchozích studií, dle několikaletého působení v sociálních službách a též na základě osobních zájmů. Autorka diplomové práce si je rovněž vědoma skutečnosti, že v České republice neexistuje dosud žádný ucelený pramen v jazyce českém, který by ryze pojednával o Jane Addams – o významné americké ženě, která velmi ovlivnila sociální práci a též vzdělávání v USA a svým způsobem i v celosvětovém měřítku. Co se týče Jane Addams a jejího působení právě ve vzdělávání, během svého života jej ovlivňovala především jako kritička, reformátorka a v neposlední řadě aktivně jako realizátorka, a to v rovině neformální i informální.

Stěžejním, tedy hlavním cílem této diplomové práce je představit Jane Addams jako ženu, nositelku Nobelovy ceny za mír, sociální pracovníci, sufražetku, aktivistku, autorku knih, zakladatelku sociálních center a jako ženu podporující vzdělávání dětí a dospělých. Cílem práce je tedy popsat život, dílo, vzdělávací filosofii Jane Addams a její přínos právě pro vzdělávání, zejména v tehdejší USA. Autorka této diplomové práce bude také zjišťovat a následně ve své práci uvede, zda může být vzdělávací filosofie této osobnosti prospěšná i pro současné vzdělávání a zároveň pro dnešní společnost jako takovou.

Diplomová práce bude složena především z poznatků, které pramení zejména ze studia odborné literatury, dostupných knih a publikací. Literatura o Jane Addams, ze které bude autorka při psaní této diplomové práce primárně vycházet, je publikována převážně v anglickém jazyce. Autorka této diplomové práce bude tedy v rámci zpracovávání tohoto tématu překládat anglické texty do jazyka českého a interpretovat zjištěné informace a skutečnosti v rámci jednotlivých kapitol rovněž v jazyce českém. Diplomová práce bude mít výhradně popisný, teoretický a analytický charakter.

V první kapitole této diplomové práce autorka popíše základní historická fakta, která ovlivňovala život v USA a život samotné Jane Addams. Autorka tedy ve stručnosti popíše historické události od roku 1860 do roku 1935. Autorka považuje nástin historického pozadí za velmi důležitou součást diplomové práce. Autorka se domnívá, že bez této

kapitoly bychom si nedokázali zcela představit specifické aspekty života a podmínky, které společnost v té době na území USA a ve své podstatě v celosvětovém měřítku byla schopna poskytnout a naplnit. A rovněž bychom si nedokázali představit celkovou atmosféru, ve které Jane Addams žila a bojovala o dosažení svých životních cílů.

V kapitole druhé bude uvedeno, jaký byl rodinný život Jane Addams. Autorka si myslí, že je rovněž důležité poznat a vědět, z jakých poměrů tato žena pocházela a jaký styl života celkově žila. Znalost těchto skutečností vede rovněž a zcela jistě k pochopení určitých a pozdějších činů této ženy a také k porozumění její osobnosti a jejích myšlenek.

Ve třetí kapitole budou popsány chronologicky a podrobněji jednotlivé momenty života této osobnosti včetně jejích posledních chvil života.

V následující kapitole bude autorka popisovat úlohu Jane Addams na poli sociální sféry, která se týká především skutečností o založení a provozu sociálního centra – Hull House. V této kapitole budou interpretovány informace o cílové skupině a též o nabízených službách a vzdělávacích aktivitách tohoto komunitního zařízení. Autorka také v rámci této kapitoly uvede činnosti, které Jane Addams realizovala jako aktivistka. V této kapitole bude Jane Addams představena též jako sufražetka. Autorka se dále zmíní v jedné z podkapitol o tom, jaké ceny za své skutky Jane Addams během svého života obdržela. Budou uvedeny detaily především o Nobelově ceně za mír, kterou Jane Addams získala jako první Američanka vůbec, a to v roce 1931.

V následující kapitole se autorka diplomové práce zmíní o publikační činnosti této ženy a uvede stručný obsah knihy „Democracy and Social Ethics“. A také komentáře k dílu, které zveřejnila ve své knize univerzitní profesorka Marilyn Fischer.

V šesté kapitole bude popsána vzdělávací filosofie Jane Addams. Autorka bude v rámci této kapitoly definovat především směr, který je označován jako „Pragmatismus“. Autorka se v rámci této kapitoly bude zabývat též „experimentální školou“, „pragmatickou školou“ a „Progresivismem“ jako takovým, jelikož právě tyto školy a směry měly velmi úzkou spojitost právě se vzdělávací filosofií Jane Addams.

V kapitole sedmé autorka popíše, jak se realizuje aktuální vzdělávání na území České republiky. Autorka vymeze formy vzdělávání, požadavky, vzdělávací cíle současné společnosti a prameny, na základě, kterých se vzdělávání a jeho podoba neustále formuje.

V kapitole osmé budou specifikovány sociální a vzdělávací potřeby dnešní společnosti. Tato kapitola bude stěžejním stavebním kamenem pro kapitolu následující, jež bude obsahovat zhodnocení skutečnosti, zda vzdělávací filosofii podle Jane Addams lze uplatnit i v dnešní společnosti, převážně na území České republiky a Evropy jako takové.

V závěru této diplomové práce budou shrnuty důležité informace, které se v rámci zpracovávání tématu vymezují jako klíčové a zároveň jako výsledné.

Autorka umístí do diplomové práce (konkrétně do příloh) novinový článek o Jane Addams z časopisu Eva.

TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORICKÁ FAKTA OVLIVŇUJÍCÍ ŽIVOT V USA A ŽIVOT SAMOTNÉ JANE ADDAMS

V roce 1860, tedy v době, kdy se Jane Addams narodila, předložila „Republikánská politická strana“ v prezidentských volbách program, který se orientoval primárně, a především proti existenci otrokářské soustavy. Právě otrokářská soustava v USA do té doby výrazně panovala a ovlivňovala celou společnost. Téhož roku vyhrál v prezidentských volbách republikánský kandidát Abraham Lincoln, který se stal po svém zvolení a nástupu do funkce pro otrokáře doslova velkým nebezpečím. Otrokářské státy se nechtěly své moci a celkového vlivu jen tak bez boje vzdát, proto založily tzv. „otrokářskou Konfederaci“, odtrhly se od „Unie“ a zahájily válku právě proti „Unii“ samotné. Občanská válka, která se odehrávala v letech 1861–1865, byla válkou otrokářského Jihu proti Severu, který byl naopak již v té době kapitalistický. V této válce se stal rozhodujícím obratem moment, kdy se vydalo tzv. „Prohlášení o osvobození černochů“. Toto prohlášení se vydalo konkrétně v roce 1863. Válka jako taková byla

nicméně ukončena později, až v roce 1865, a to výraznou porážkou Jihu. Tato porážka měla za následek vojenskou prohru celé „Konfederace“, svržení otrokářů, zrušení otroctví a také následné upevnění celé „Unie“.¹

Na Velký pátek, tedy konkrétně dne 14. dubna roku 1865 byl šestnáctý prezident USA – Abraham Lincoln zavražděn. Byl zabit ve Fordově divadle ve Washingtonu. Vrahem byl herec John Wilkes Booth, který si myslel, že tímto činem pomůže právě Jihu. Lincolnova smrt měla nicméně opačný efekt. Smrtí Abrahama Lincolna doslova zemřela též velká snaha o nastolení míru.²

„Násilné odstranění starých rozporů mezi severem a jihem otevřelo jak možnost neobyčejného hospodářského rozmachu, tak společenských proměn, zejména v oblasti postupného začleňování černošského obyvatelstva do národní komunity. Program likvidace následků občanské války v politické i hospodářské oblasti nazývali už současníci rekonstrukcí a datovali jej do let 1866-1877.“³

Období samotné rekonstrukce kdysi označili američtí historikové též za jakýsi „Pozlacený věk“. Tento pojem představuje specifický a zřejmý odkaz na stejnojmenný kritický román autorů Marka Twaina a Charlese Dudleye Warnera – „The Gilded age“. Tento „Pozlacený věk“ je možno charakterizovat zejména jako roky spekulací v rámci bankovní sféry, spekulací s půdou a pozemky (především v západní části USA), roky expanze průmyslu, krachů podniků a také odklonu od pochybných obchodních operací.

¹ BALÍK, S. *Právní dějiny evropských zemí a USA (stručný nástin)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s.171. ISBN 978-80-7380-273-8

² *Abraham Lincoln. The White House* [online]. [cit.2020-05-23]. Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/abraham-lincoln/>

³ OPATRŇY, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.124. ISBN 80-7277-157-4

Je dále nutno podotknout, že rozsáhlý hospodářský rozmach v rámci tohoto „Pozlaceného věku“ ovlivnily také zjevné inflační tlaky, korupční skandály či nemalé vládní výdaje.⁴

Když rekonstrukce jako taková byla ukončena oficiálním prohlášením, došlo též paradoxně k oslabení aktivity hnutí „Ku-klux-klan“, které již od svého založení neustále usilovalo o získání privilegovaného postavení ve společnosti, a to ryze pro obyvatelstvo bílé pleti. Toto hnutí vybuďovala s tímto záměrem právě skupina mladých veteránů z bývalé konfедераční armády, a to v květnu roku 1866. Hnutí jako takové začalo svou aktivitu nejprve ve městě Pulanski, ve státě Tennessee. V roce 1867 byl „Ku-klux-klan“ dále organizován v Nashvillu a působil jako tzv. „Neviditelná říše Jihu“. Vůdcem hnutí byl jakýsi „velký čaroděj“. V hnutí dále působili „velcí draci“ a také „velcí titáni“. Hnutí „Ku-klux-klan“ nekorespondovalo již v té době s platnou ústavou a také s washingtonskou politikou jako takovou. Členové hnutí se kvůli svým zájmům začali tedy scházet tajně, nosili bílé pláště s kápěmi a zakrývali si tváře. Hnutí „Ku-klux-klan“ terorizovalo zejména černošské obyvatelstvo a také aktivisty pocházející ze severu. Plánované noční nájezdy, které se označovaly jako „soudy“, končily pro oběti mnohdy tragicky. Ti byli často krutě lynčováni a popraveni. „Ku-klux-klan“ se rozpadl ve formálním, tedy oficiálním smyslu na jaře roku 1869. V roce 1871 byl však založen senátní výbor, jehož úkolem bylo zjišťovat, jaké činnosti právě toto hnutí provádělo. Hnutí „Ku-klux-klan“ pokračovalo i po svém oficiálním konci tajně ve svých aktivitách. Změna nastala až po roce 1877, kdy došlo právě k výše zmíněné rekonstrukci celé politiky a k oslabení celkové aktivity tohoto hnutí.⁵

Od šedesátých let až do počátku devadesátých let docházelo na území USA rovněž ke střetu bílé civilizace s původním obyvatelstvem. „Apačská válka“, která probíhala v letech 1861–1890 znamenala tažení zejména proti skupinám „Victoria“ a „Geronima“.

⁴ OPATRŇY, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.125. ISBN 80-7277-157-4

⁵ OPATRŇY, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.126. ISBN 80-7277-157-4

Tato tažení většinou dopadla tak, že indiáni odcházeli do rezervací, kde následně začali žít.⁶

V roce 1890 byla USA ve svém průmyslovém rozkvětu. Například Carnegieho ocelárny vyprodukovaly více oceli než v té době samotná Velká Británie. Na konci století byla produkce oceli ještě větší a snadno překročila produkci Velké Británie i Německa – dohromady. Následně došlo na území USA také ke sloučení velkých železáren a oceláren. Kapitál sloučených společností měl hodnotu téměř půl druhé miliardy dolarů, což v té době představovalo částku, která zřejmě přesahovala hodnoty celkových majetků některých menších evropských států.⁷

Jak již bylo v předchozím odstavci uvedeno, průmysl jako takový na konci století vzkvétal. Za to zemědělství jako takové upadalo. Farmáři bojovali s velmi nepříznivou a neutěšenou situací, především finančního charakteru, jelikož se množství oběživa v zemi nezvětšilo a neklesly ani úroky z úvěrů. Nespokojení zemědělci proto založili v roce 1891 svou vlastní politickou stranu, kterou nazvali „Lidová strana“. Tento název byl však ve společnosti posléze málo oblíbený a užívaný. Lidé označovali členy této strany spíše za „populisty“. Nově založené straně fandili právě a primárně zemědělci, dělníci i stoupenci myšlenky politických a sociálních reforem. Dělníci požadovali po straně například zavedení osmihodinové pracovní doby pro všechny profese a omezení přistěhovalců. Populisté si získali mnoho podporovatelů a tím pádem i spoustu voličů. Kandidát na prezidenta z této politické strany získal ve volbách již v roce 1892 vysoký počet hlasů, v některých farmářských státech dokonce i zvítězil. Krize, která se udála v roce 1893, zajistila straně nárůst hlasů ve volbách do Kongresu. Volby do Kongresu se konaly až v roce následujícím, tedy v roce 1894. Bylo překvapivé, že populisté v roce 1896 nenasadili do prezidentských voleb žádného svého kandidáta a podpořili svou činností demokrata Bryana. Volby ale nakonec vyhrál protivník Bryana – William McKinley.⁸

⁶ OPATRŇY, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.129. ISBN 80-7277-157-4

⁷ OPATRŇY, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.131. ISBN 80-7277-157-4

⁸ OPATRŇY, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.140. ISBN 80-7277-157-4

V letech 1902-1903 Spojené státy zasáhly svým aktivním působením též do venezuelské krize. Zaujaly pozici prostředníka ve sporech této latinskoamerické země s evropskými státy. V roce 1903 došlo k likvidaci hrozby, která se týkala zejména výstavby transkontinentálního průplavu. Spojené státy využily ve svůj prospěch krachu „Lessepsova podniku“, asistovaly tzv. „panamské revoluci“ a díky svému působení zabránily kolumbijské armádě vzniklé povstání potlačit. S novou panamskou vládou však došlo následně k uzavření smlouvy o průplavu.⁹

V prvním desetiletí nového století došlo také k tomu, že se do USA přistěhovalo velké množství osob. V prvním desetiletí (1901-1910) se do USA přistěhovalo z různých států zhruba 8 800 000 osob, což vedlo k přímému nárůstu americké populace o celých 21 %. Prezident Theodor Roosevelt, který vstoupil do Bílého domu v roce 1901 po atentátu na McKinleye, v té době usilovně apeloval na zachování kvalit tradiční americké civilizace. Usiloval vroucně především o zachování individualismu, sebevědomí a čínorodosti svého milovaného národa. Jako velký vlastenec v rámci své přirozenosti opovrhoval jinými zeměmi a etniky. Válku, která by vždy prosazovala národní zájmy, považoval za jedinou možnou cestu, jak dosáhnout svých vytyčených cílů. Válku tedy považoval za jakési upevnění národního ducha. Theodor Roosevelt usiloval ve své politické praxi o reformy na poli sociální, hospodářské a též politické oblasti. Jeho záměrem byl především vzestup tradičních amerických hodnot, které sužovaly velké korporace a různé jevy. Tyto jevy označoval s určitým despektem za přímo neamerické. Rooseveltovo rozporuplné pojetí politiky nakonec vedlo k založení hnutí, jež se označuje americkými historiky jako „Progresivismus“. Tento „Progresivismus“, který sám Roosevelt svým způsobem také představoval, byl však těžko realizovatelný v politické a společenské praxi, protože obsahoval již ve své podstatě velmi obtížně překonatelný politický rozpor. Roosevelt si uvědomoval sílu korporací, kterou považoval za cizorodý element celé USA, avšak na straně druhé usiloval o posílení státu za pomoci tradic. Domníval se, že celkové posílení státu by vedlo ke spravedlivějšímu fungování tamní a celé společnosti. Tento rozpor také obsahoval velký požadavek od reformátorů. Požadavkem bylo posílení demokracie a

⁹ OPATRŇYJ., RAKOVÁ,S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.145. ISBN 80-7277-157-4

zmenšení vlivu nejužšího vedení politických stran. Jednotliví kandidáti by dle požadavků měli být voleni v tzv. stranických primárkách. Progresivisté žádali rovněž o snížení počtu volených funkcí. Také chtěli nahradit volené osoby profesionály, kteří by přinesli vyšší kvalifikovanost a zodpovědnost. Tento požadavek vycházel primárně z učení Fredericka W. Taylora. Jeho učení již bylo v USA v té době aplikováno, a to například v rámci průmyslu a obchodu. Učení jako takové dokázalo zvýšit efektivitu daných podniků. Smyslem tohoto učení bylo stanovení jasných pravomocí a odpovědností, nutící zaměstnance pracovat na maximální a možný výkon. Jak již bylo uvedeno, podporovatelé tohoto proudu neměli kladný vztah k monopolům. Monopoly dle jejich smýšlení narušovaly přirozenou konkurenci a zákony, které se zabývaly i sociálním. Politická hnutí se ale shodovala ve dvou otázkách, a to v omezení práce dětí a mladistvých i v potřebě úředního dozoru nad bezpečností práce. Za velký úspěch prezidenta Roosevelta se považuje zejména jeho přijetí „Elkinsova zákona“ o nelegálnosti v rámci udílení a přijímání slev. O tři roky později byl však schválen „Hepburnův zákon“, který původní podmínky pro podnikání a průmysl ještě zpřísnil.¹⁰

V kulturním životě celé Ameriky zastupovala vždy výraznou a významnou roli též literatura. I na počátku 20. století literatura velmi ovlivňovala celou tamní společnost. Právě na počátku 20. století se v USA vydávaly knihy pod vlivem tzv. „kritického proudu“. Literatura tehdy představovala málo nadějný obraz života lidí, kteří téměř vždy pocházeli z vrstev, jež neměli vzhledem k vlastní sociální determinovanosti možnost přispívat státu a zaručovat tak materiální blahobyt celé země. Hlavním představitelem tehdejší americké literatury byl zejména Jack London, který vydal například v roce 1910 román „Bílý den“.¹¹

V roce 1914 byl schválen Kongresem „Zákon o stanovení Federální komise pro obchod“. Úkolem tohoto zákona bylo zamezit nečisté konkurenci a nekalým obchodním

¹⁰ OPATRŇY,J., RAKOVÁ,S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.147-148. ISBN 80-7277-157-4

¹¹ OPATRŇY,J., RAKOVÁ,S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.149. ISBN 80-7277-157-4

tržním praktikám. V roce 1916 byl přijat „Zákon o zemědělských půjčkách“, který pro změnu zaručoval nízké úroky.¹²

V roce 1916 začala Amerika také válečně operovat v severním mexickém pohraničí. Celá operace trvala až do počátku roku 1917. Výsledkem „Pershingova snažení“ bylo zhoršení reputace celé USA v očích Mexika i celé latinskoamerické veřejnosti.¹³

Veškeré zprávy o počátku 1.světové války byly americkou vládou i veřejností považovány za potvrzení správnosti zvolené „izolacionistické politiky“. Prezident Woodrow Wilson vyzval celý národ k zachování neutrality. Amerika svou neutralitu téměř po celou dobu války skutečně zachovávala, byť občané „Unie“ neskrývali sympatie k jednotlivým bojujícím blokům. Po uplynutí počátečních obav z negativních důsledků války pro Ameriku a zejména pro obchod jako takový, začaly americké banky poskytovat Evropě úvěry. V Evropě v tu dobu sílil i zájem o americké výrobky.¹⁴

V lednu roku 1918 byl předložen senátu dokument s názvem „Čtrnáct Wilsonových bodů“. V tomto dokumentu, jak již název napovídá, byly zveřejněny body, kterých se mělo dosáhnout. Tyto body pojednávaly především o míru, o svobodné diplomacii, o svobodné plavbě po mořích, o odstranění veškerých obchodních bariér, o omezení zbrojení a též o zodpovědném přístupu ke koloniální otázce. Spojené státy do války jako takové zasáhly až v polovině roku 1918. Amerika si začala v průběhu války uvědomovat, že bolševický režim Ruska představuje vysoké a určité nebezpečí. Woodrow Wilson využil konec války a následnou mírovou konferenci v Paříži, jako příležitost pro prosazení vlastních představ o poválečném uspořádání celého světa. Politické působení Wilsona bylo následně společností zpochybňováno. Sám Wilson se o působení kritiků přesvědčil především při své jarní návštěvě Washingtonu a po předložení návrhu textu

¹² OPATRNÝ, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.152. ISBN 80-7277-157-4

¹³ OPATRNÝ, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.153. ISBN 80-7277-157-4

¹⁴ OPATRNÝ, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.153. ISBN 80-7277-157-4

charty. Odmítnutí textu samotné charty předními členy republikánské politiky, donutilo Wilsona celý dokument modifikovat.¹⁵

Ve dvacátých letech hrál v americké společnosti významnou úlohu též alkohol. Po krátké hospodářské krizi v letech 1920-1922 nastal v Americe opět hospodářský a kulturní rozmach, který byl doprovázen i změnou životního stylu. Změna životního stylu amerického lidu byla ovlivňována rovněž nástupem automobilismu, letectví, rozhlasu, filmového průmyslu a hudby. V rámci hudby byl populární především jazz.¹⁶

Ve dvacátých a třicátých letech se konaly rozsáhlé legislativní akce, které zahájily cestu hnutí za občanskou rovnoprávností. Po konci první světové války se začala řešit rovněž otázka feminismu a práv žen. Ženy v té době získaly hlasovací právo a mohly se chovat na veřejnosti svobodněji. Mohly na veřejnosti kouřit, pít alkohol i projevovat vlastní sexualitu. Pomalu mizela i diskriminace žen v zaměstnání.¹⁷

V roce 1929 byly Spojené státy zasaženy velkou ekonomickou krizí. Krize začala zhroucením cen na newyorské burze dne 29. října právě roku 1929. Na počátku roku 1930 byly existenčně ohroženy první banky. V únoru téhož roku se kvůli krizi zavřely první bankovní instituce a v březnu se omezovaly veškeré bankovní operace. Poklesy cen akcií trvaly až do roku 1933. Nepříznivý vývoj ve finanční sféře, tedy vývoj v bankovní a burzovní oblasti byl doprovázen celkovým poklesem výroby, omezením exportu a importu, razantním nárůstem nezaměstnanosti i úpadkem řad podniků.¹⁸

V roce 1932 zvítězil v prezidentských volbách demokratický kandidát Franklin Delano Roosevelt díky svému programu, jež nesl název „Nový úděl (New Deal)“. Tento program byl celý postaven na zavedení nové sociální legislativy. Především šlo o snahu zavést zákony o minimální mzdě. Též prosadit zákony o adekvátní délce pracovní doby.

¹⁵ OPATRŇY, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.156-157. ISBN 80-7277-157-4

¹⁶ OPATRŇY, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.161. ISBN 80-7277-157-4

¹⁷ OPATRŇY, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.165. ISBN 80-7277-157-4

¹⁸ OPATRŇY, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s.171. ISBN 80-7277-157-4

Rovněž šlo o celkové zlepšení životních podmínek nejchudších vrstev společnosti, o zavedení a rozšíření pracovních příležitostí v rámci veřejných prací a dále o vytvoření nových pracovních míst právě pro nezaměstnané občany, kterých byly v té době miliony. Program „Nový úděl“ také usiloval o podporu soukromého podnikání. Především se jednalo o rozvoj a zlepšení komunikační sítě, zlepšení zavlažovacích systémů, o úpravy lesů či o rozšíření energetické základny. Dalším způsobem působení „Nového údělu“ bylo zavedení a stabilizace jednotného bankovního systému, který představoval nabídky úvěrů pro zemědělství a též pro průmysl. Celé období „Nového údělu“ by se dalo rozdělit do dvou časových úseků. Ten první trval od počátku, tedy od roku 1933 do roku 1935. Tento časový úsek je spojený zejména s tvorbou výše zmíněných legislativních opatření. Druhý úsek je datován od roku 1935 až do roku 1939. Druhý úsek již přinesl samotnou realizaci projektů a také nový hospodářský růst, se kterým byla rovněž spjata i obava ze všeho neamerického, především ze všech neamerických prvků, které výrazně zasahovaly do celé politiky států. Na základě těchto obav byla založena „Americká liga svobody“, která však nebyla kladně přijata lidem. Americké obyvatelstvo především požadovalo prohloubení vzniklých reforem a vytvoření silného sociálního státu.¹⁹

2 RODINNÉ ZÁZEMÍ JANE ADDAMS

2.1 RODIČE JANE ADDAMS

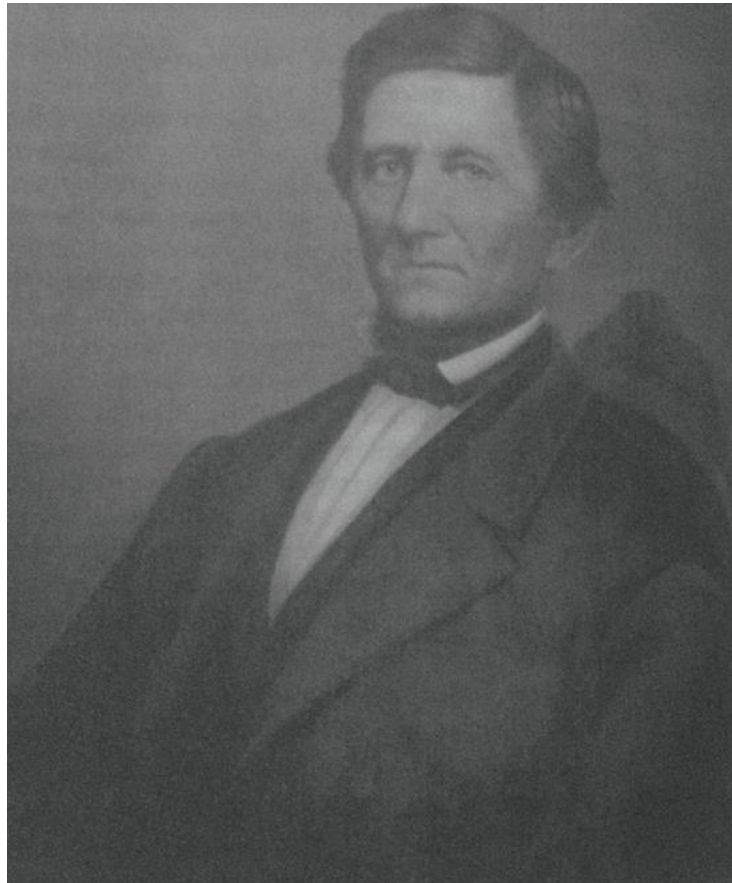
Rodiči Jane Addams byli John Huy Addams a Sarah Weber Addams. Tento pár se vzal v roce 1844. Líbánky prožili manželé v létě roku 1844 nedaleko Niagarských vodopádů, tedy v lokalitě mezi Pensylvánií a jejich novým domovem. John si psal na svých cestách deník, obdivoval krásu již zmíněných vodopádů a také Michiganské jezero. Do svého deníku rovněž psal John své pocity a obavy z budoucího života.²⁰

¹⁹ OPATRŇY, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003, s. 173. ISBN 80-7277-157-4

²⁰ BROWN, B. V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.17. ISBN 978-0-8122-1952-4

Manželé se po svatbě usídlili v městečku Cedarville ve státě Illinois. Manželé Addamsovi se na rozdíl od svých příbuzných na tomto místě, tedy nedaleko břehu řeky Cedar usadili natrvalo a žili spokojeně v souladu s křesťanskými hodnotami, se vzájemnou láskou a úctou.²¹

2.1.1 JOHN HUY ADDAMS

Obrázek 1: John Huy Addams

Zdroj: *The Education of Jane Addams*²²

²¹ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 11. ISBN 978-0-7660-6461-4

²² BROWN, B. V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.16. ISBN 978-0-8122-1952-4

John Huy Addams, tedy otec Jane Addams, se narodil v červnu roku 1822 v Readingu. Od svého narození žil se svou rodinou na území úrodné zemědělské oblasti nedaleko Pensylvánie. John strávil na jihovýchodě Pensylvánie svých prvních dvacet dva let života.²³

Rodiči Johna H. Addamse byli Samuel Addams a Catherine Huy Addams. John se narodil v průběhu jejich manželství jako sedmé dítě z celkových deseti. John byl třetím synem v rodině. Johnův otec byl farmář, kterému se dařilo velmi dobře, proto mohl i svému synovi Johnovi dopřát vzdělání na internátní škole Washington Hall Collegiate Institute. John na této škole studoval ve svých šestnácti a sedmnácti letech. Jeho život byl ale zasvěcen především praktickému podnikání, nikoli stipendiu a školnímu životu.²⁴

Vzhledem k tomu, že byl John Huy Addams od svého dětství velmi pracovitý, jako mladý muž se stal dobrovolně a rád učněm u tamního mlynáře, který se jmenoval Enos Reiff. John se díky svému pracovnímu působení u mlynáře seznámil se svou budoucí ženou, Sarah Weber, která byla sestrou Elizabeth, tedy manželky samotného Enose Reiffa.²⁵

Díky své usilovné práci a snaze se John naučil vykonávat velmi brzy veškeré a důležité činnosti, které právě s provozem samotného mlýna souvisí. Osvojil si rovněž sebekázeň a posílil svůj kladný vztah k praktickým činnostem. Miloval však kromě své práce také knihy, myšlenky a nové nápady. Jeho dcera Jane se během svého života stala jeho velkou obdivovatelkou. Velmi oceňovala především jeho lidské kvality a zvyky.²⁶

²³ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.16. ISBN 978-0-8122-1952-4

²⁴ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.16-17. ISBN 978-0-8122-1952-4

²⁵ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.17. ISBN 978-0-8122-1952-4

²⁶ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 11. ISBN 978-0-7660-6461-4

John se díky celoživotní pili vypracoval tak daleko, že poslední léta svého života působil jako bankéř a senátor.²⁷

Senátor John Huy Addams zemřel ve svých padesáti devíti letech, tři týdny před tím, než jeho dcera Jane dovršila věku jednadvaceti let. Příčinou jeho úmrtí bylo prasknutí slepého střeva. Jane krátce po smrti svého otce obdržela dopis od svého švagra, reverenda Johna Linna.²⁸

Ve výše zmíněném dopise se objevil i osobní komentář Johna Linna, který upřímně a poněkud nekompromisně posuzoval právě vztah mezi Johnem Huy Addamsem a jeho dcerou Jane. V dopise bylo uvedeno velmi explicitně, že naléhavost zármutku, jež Jane po smrti otce intenzivně pociťovala, vznikla ze skutečnosti, že Jane svým způsobem vložila do svého otce svůj vlastní život i své srdce. John Linn moc dobře věděl, že Jane byla již od svého dětství hluboce závislá právě na povzbuzování a podpoře, kterou jí otec po celý jeho život s láskou poskytoval. V dopise bylo také uvedeno, že otec se o svou dceru zajímal hlavně z toho důvodu, že Jane měla vždy vytyčené vysoké životní cíle a rovněž dostatečně široké plány do budoucna, což se právě otci zamlouvalo. Dle slov Johna Linna otec velice dobře připravil svou dceru na její životní misi. Na základě tohoto dopisu bylo možné rozpoznat, že John Linn si jako reverend a jako muž nepřipouštěl a celkově nechtěl přiznat, že by ženy mohly mít vlastní vize a stanoveny vysoké životní cíle pramenící především ze své vlastní podstaty.²⁹

²⁷ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.21. ISBN 978-0-8122-1952-4

²⁸ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.13. ISBN 978-0-8122-1952-4

²⁹ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.13. ISBN 978-0-8122-1952-4

2.1.2 SARAH WEBBER ADDAMS

Obrázek 2: Sarah Webber Addams

Zdroj: Jane Addams digital edition³⁰

Sarah Webber Addams se narodila v roce 1817 a zemřela v roce 1863.³¹

Sarah Weber pocházela z malého města, které bylo situováno v Pennsylvanii. Sarah byla velmi vzdělaná a talentovaná. Zabývala se během svého života hudbou i uměním.³²

³⁰ SARAH WEBBER ADDAMS. *JANE ADDAMS DIGITAL EDITION* [online]. [cit.2020-05-23]. Dostupné z: <https://digital.janeaddams.ramapo.edu/items/show/6180>

³¹ SARAH WEBBER ADDAMS. *JANE ADDAMS DIGITAL EDITION* [online]. [cit.2020-05-23]. Dostupné z: <https://digital.janeaddams.ramapo.edu/items/show/6180>

³² HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 11. ISBN 978-0-7660-6461-4

V literatuře se uvádí, že ač byla Sarah umělecky zaměřená a talentovaná, stala se pravděpodobně porodní asistentkou. Sarah Weber Addams zemřela v roce 1863 při porodu, společně s novorozencem.³³

3 ŽIVOT JANE ADDAMS

Jane Addams, celým jménem Laura Jane Addams, se narodila šestého září roku 1860, tedy jen pár měsíců před vypuknutím samotné Občanské války, jako nejmladší dítě z celé rodiny. Jak již bylo uvedeno v první kapitole, Občanská válka jako taková začala v dubnu roku 1861. Když Jane dovršila věku dvou let, přišla o svou matku. Sarah Weber Addams zemřela při svém dalším porodu, společně s novorozencem. Smrt matky malou Jane velmi poznamenala, proto začala být následně výrazně fixována na svého otce, jako na jediného rodiče, kterého měla. Jane chtěla být již od útlého dětství stejná právě jako její otec – John Huy Addams. Jane již od raného dětství velmi obdivovala otcovy kladné stránky a přednosti, především vyzdvihovala jeho smysl pro čestnost a poctivost. Také velmi adorovala jeho celkové morální hodnoty a názory, které výrazně oponovaly zejména otroctví.³⁴

O malou (v té době dvouletou) Jane se po smrti matky velmi starala též její nejstarší, tehdy osmnáctiletá sestra Mary, která rovněž pečovala se stejnou oddaností a láskou i o své další sourozence – třináctiletou Marthu, která zemřela později na následky spojené s tuberkulózou, desetiletého Webera a devítiletou Alice. Mary byla nápomocna při uspokojování potřeb všech dětí v rámci domácnosti také hospodyně, paní Polly Beer. V sousedství žili také příbuzní, bratr zemřelé matky – George a bratr otce – James, kteří byli k dispozici a ochotni rodině pomoci. Ač byla Jane neustále v okruhu osob, kteří jí poskytovali lásku a péči, největší vliv měl na ni stále její otec, John, který pro svou

³³ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 13. ISBN 978-0-7660-6461-4

³⁴ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 13. ISBN 978-0-7660-6461-4

nejmladší dceru vždy představoval jakýsi zdroj komfortu, bezpečí a mentální pohody. Pro Jane byl otec tedy jediný člověk na světě, který ji nikdy nedokázal zradit a ničím zklamat.³⁵

Jane pociťovala k otci opravdu velmi silnou náklonnost, což bylo již dle projevů jejího chování evidentní. Když odjížděl na pracovní cesty, jeho děti mu posílaly na rozloučenou polibek, malá Jane jich poslala jako jediná deset. Když byl otec doma, Jane byla neustále v jeho blízkosti a odmítala se od něj vzdálit. Chovala se doslova jako otcův „hlídací pes“. Když měla Jane noční můry, tedy zlé sny, například o smrti své sestry Marthy, hledala a našla u otce vždy laskavou útěchu.³⁶

Když Jane dovršila věku tří let, stala se svědkem zvláštního incidentu, který později představoval její nejranější vzpomínku právě na otce a jeho laskavé činy. Tříletá Jane, která jednoho dne „přepadla“ otce v jeho pracovně, zjistila, že má otec netypickou návštěvu-mladého muže černé pleti. V té době nebylo zvykem, aby se na území Illinois lidé černé pleti zdržovali a volně pohybovali. Jane si též vzpomněla, jak otec rychle pokynul, aby z pracovny ihned odešla a zavřela za sebou tiše dveře. Též si vybavila, že později s ní otec mluvil a žádal ji, aby se o návštěvě tohoto muže nikde a nikdy před nikým nezmiňovala. Když byla Jane starší, pochopila, že byl její otec zřejmě zapojen do „Podzemní železnice“. Došlo jí, že otec muži pomáhal tajně uprchnout. „Podzemní železnice“ jako taková představovala právě tajnou síť, jež pomáhala uprchlým otrokům na cestě za jejich svobodou, především jim pomáhala dostat se do tehdejší svobodné Kanady. Lidé, kteří sympatizovali a spolupracovali s touto sítí, často schovávali uprchlé otroky přímo ve svých domovech nebo jiných budovách, a poté jim pomáhali dostat se do jiných měst. Pokud byli tito lidé chyceni při pomoci otrokům, bývali přísně potrestáni, někteří vězením, ve výjimečných případech i trestem smrti.³⁷

³⁵ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s 24. ISBN 978-0-8122-1952-4

³⁶BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s 25. ISBN 978-0-8122-1952-4

³⁷ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 14. ISBN 978-0-7660-6461-4

Další vzpomínku na útlé dětství malé Jane utvářela smrt prezidenta Abrahama Lincolna. Zabití Abrahama Lincolna se odehrálo právě v době, kdy Jane bylo čtyři a půl roku. Když si Jane, jako malá holčička, všimla dvou sloupků bílé brány před jejich domem, které byly náhle zahaleny americkými vlajkami a pruhy černé látky, utekla za otcem, aby zjistila, co se stalo a jaký má toto všechno význam. Když otce v pokoji našla, viděla ho plakat. Následně jí otec oznámil, že jeden z největších mužů na světě je po smrti. Jane si ihned uvědomila, že se stalo něco strašlivého a ihned si spojila smrt Abrahama Lincolna s Občanskou válkou. Je jasné, že jako dítě zcela nechápala úplně všechny aspekty a fakta, nicméně již ve svém věku dokázala rozeznat, že je válka špatná a též, že zabíjení jiných lidí není správné řešení veškerých mezilidských a politických konfliktů.³⁸

Ve svých šesti letech se Jane poprvé ocitla ve vyloučené lokalitě na okraji sousedního města a spatřila, jak vypadá život v nuzných poměrech. Neváhala a ihned se otce zeptala, jak je možné, že lidé žijí v nehezských a malých domkách, které jsou situovány blízko u sebe. John své dceři vysvětlil, že je to jediné místo, kde si mohou lidé z této čtvrti dovolit žít. Jane na základě tohoto vysvětlení otci řekla, že jakmile vyroste, postaví si v této čtvrti a v blízkosti těchto příbytků svůj velký dům, kde bude ona sama žít. Jane také řekla, že umožní chudým dětem hrát si na jejím velkém dvorku a poskytne jim i svou pomoc.³⁹

Šestiletá Jane po návratu domů myslela často právě na chudinskou čtvrť, kterou s otcem v rámci jeho pracovní cesty před časem navštívila. Několik nocí se jí o tom místě též zdálo. Její sny vyústily v přesvědčení, že je jediná lidská bytost na světě, která v budoucnu dokáže situaci s chudobou změnit. Z jejích pamětí lze vyčíst, že samu sebe označovala za jakési „první kolo velkého vozu“.⁴⁰

³⁸ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 14. ISBN 978-0-7660-6461-4

³⁹ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 16. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁴⁰ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 17. ISBN 978-0-7660-6461-4

Když bylo Jane sedm let, její otec se znovu oženil. Vzal si Annu Haldeman – vdovu a matku dvou synů. George, který byl o šest měsíců mladší než Jane, se stal jejím stálým kamarádem. Společně poznávali život na venkově, hráli na schovávanou a skákali do hromady obilí, kde po dopadu společně dováděli. Tyto bezstarostné okamžiky jejího dětství dodávaly Jane touhu pomoci všem dětem, aby měly stejné příležitosti, jaké měla v životě ona sama, i přesto, že zažila také spoustu ztrát a bolesti.⁴¹

Obrázek 3: Jane Addams (8 let)

Zdroj: *The Education of Jane Addams*⁴²

⁴¹ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 17-19. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁴² BROWN, B. V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s. 28. ISBN 978-0-8122-1952-4

Jane se již během svého dětství od otce naučila mnoho věcí. Naučila se být především praktickým člověkem, ač rovněž dokázala chápat a vnímat spirituální záležitosti, a to především díky dlouhým rozhovorům právě se svým otcem. Otec malou Jane učil hlavně trpělivosti a náboženství. Velmi usiloval o to, aby Jane dodržovala a vnímala křesťanské a etické zásady. John Huy Addams sám velmi věrně následoval učení Eliase Hickse. Podle jeho učení je člověk poháněn vnitřním světlem, které toho člověka vede jeho celou životní cestou. Jane na základě svých vzpomínek opakovaně uváděla, že jí otec často opakoval, aby byla vždy k sobě ve svém nitru upřímná a poctivá, bez ohledu na to, co se právě děje. Jane si tuto myšlenku vštípila stejně tak, jako učení z Bible samotné. Jane se také naučila díky svému otci již během dětství pomáhat druhým a začít být skromná.⁴³

Jane také velmi často vzpomínala na moment, kdy si jednoho nedělního rána během příprav do kostela, oblékla nový kabát, který chtěla ukázat svým kamarádům. Jane si vybavila otcovu reakci, když ji spatřil. Otec ihned malé Jane vysvětlil, že by si kabát měla nechat raději doma, protože ne všichni děti budou mít tak pěkné a nové ošacení jako ona. Jane si na základě otcova pokynu ihned svlékla nový kabát, vzala si na sebe starý plášť a šla společně s otcem do kostela. Po cestě se otce zeptala, proč ostatní děti nemají také nové a hezké oblečení jako právě ona. Bylo jí vysvětleno, že jsou rodiny, které nemají dostatek peněz na zakoupení věcí, které potřebují nebo chtějí. Jane otci obratem odpověděla otázkou, „jak je to možné?“. Na tuto otázku již však otec nebyl malé Jane schopen rozumně odpovědět. Jane tedy v podstatě celý svůj život odpověď právě na tuto vlastní otázku sama a vroucně hledala.⁴⁴

Je velmi pozoruhodné a zajímavé, že Jane se též na základě vlivu svého otce začala hluboce zajímat o literaturu. Ráda četla známé tituly, včetně překladů děl Homera a Virgila, avšak stále před klasickou literaturou preferovala spíše historické knihy, například knihy o životě Washingtona. Otec se svou dceru snažil prvotně motivovat

⁴³ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 19-20. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁴⁴ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 19-20. ISBN 978-0-7660-6461-4

k četbě také penězi. Za každou přečtenou knihu nabízel otec své dceři vždy malou sumu peněz. Jane dostávala od otce peníze za přečtenou knihu vždy až po zodpovězení souvisejících otázek a po převyprávění děje. John chtěl, aby Jane porozuměla psanému textu a interpretovaným myšlenkám.⁴⁵

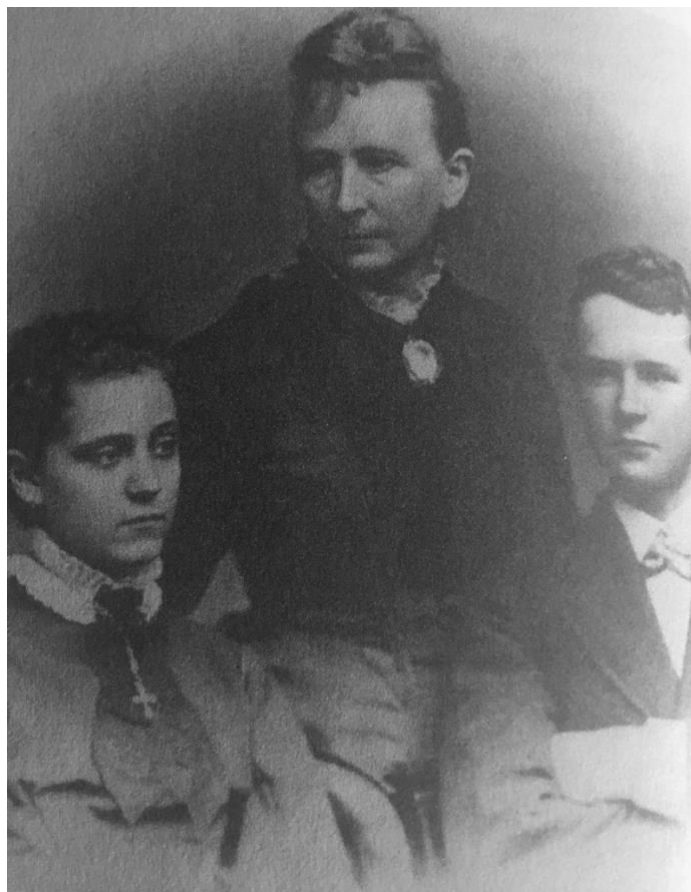
Během dospívání Jane několikrát přečetla tehdy populární „Malé ženy“, knihu americké autorky Louisy May Alcottové. Díky této knize získala Jane představu o svém „ideálním hrdinovi“. Zalíbila se jí především postava Theodora „Laurieho“ Laurence. Tato postava byla v knize líčena jako kladná, přátelská, zábavná a slušná. Jane na základě čtení zatoužila získat také svého Laurieho a svým způsobem za něj platonicky považovala právě George Haldemana, svého nevlastního bratra.⁴⁶

Jak již bylo výše zmíněno, Jane trávila s Georgem opravdu dost času, dokonce s ním navštěvovala i školu. Oba chodili na místní školu v Cedarville. Jako většina základních škol v této době, byla i tato škola netřídní, což znamenalo, že v jedné třídě byly děti různých věkových kategorií a byly vyučovány jedním pedagogem. Ve škole Jane vynikala především ve výuce jazyků, nejvíce jí šla Latina a angličtina. George zase vynikal v biologii a v přírodních vědách.⁴⁷

⁴⁵ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 21. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁴⁶ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s 35. ISBN 978-0-8122-1952-4

⁴⁷ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 21. ISBN 978-0-7660-6461-4

Obrázek 4: Jane Addams, Anna Haldeman Addams, George Haldeman (1876)

Zdroj: *The Education of Jane Addams*⁴⁸

George rád sbíral brouky, ptačí vejce, hady, červy a kokony. Jane se velmi líbily Georgovy zájmy, proto začala sama uvažovat o studiu podobných oborů. Nejvíce jí lákalo studium medicíny. V době, kdy Jane dospívala, bylo studium a budování kariéry u žen velmi netypické. Ostatní dívky ze své přirozenosti očekávaly, že zůstanou spíše doma, vdají se a budou mít děti. Jane Addams byla ale jiná než ostatní dívky a nechtěla žít podle zažitých stereotypů.⁴⁹

⁴⁸ BROWN, B. V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s 40. ISBN 978-0-8122-1952-4

⁴⁹ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 22. ISBN 978-0-7660-6461-4

Ještě předtím, než Jane dovršila věku sedmnácti let, rozhodla se, že půjde studovat a získá titul. Její touha po vzdělání byla mimořádná a trvala i přes to, že ve společnosti se tradovalo, že je studium jako takové a obzvláště studium vysoké školy pro ženy zbytečné. Jane chtěla studovat na „Smith College v Massachusetts“. Její otec s jejím rozhodnutím nesouhlasil. Nelíbilo se mu, že by jeho dcera Jane studovala daleko od domova. Představoval si, že Jane půjde na Rockford Female Seminary nedaleko bydliště, tedy na školu v Rockfordu v Illinois. John Huy Addams chtěl, aby měla Jane patričné vzdělání, avšak rovněž chtěl, aby jí vzdělání připravilo též na budoucí manželství. Nedokázal si představit, jak moc pro Jane její motivace a představa, že studuje svou vysněnou školu, znamená.⁵⁰

Jane se několik měsíců pilně připravovala na přijímací zkoušky, aby mohla být přijata na svou vysněnou školu – „Smith College“. Přijímací zkoušky byly ústní a konaly se v Northamptonu. Zatímco Jane usilovně studovala, současně se trápila kvůli otci. Její otec se studiem na zvolené škole stále nesouhlasil, avšak velmi neochotně svou dceru na přijímací zkoušky nakonec pustil. Na jaře roku 1877 Jane odjela do Massachusetts, aby onu vstupní zkoušku vykonala. Jane byla úspěšná a ke studiu přijata. Její otec byl na ni pyšný, ale stále se mu nelíbilo, že by odjela studovat daleko od domova, daleko od něj. Jelikož Jane svého otce milovala i respektovala, vyslechla nakonec jeho prosby a přání, přestože byla velmi zklamaná. Nakonec Jane byla přijata též na „Rockford Female Seminary“ v Rockfordu, kam ji chtěl otec již od počátku jejich úvah o studiu umístit.⁵¹

⁵⁰ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 22. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁵¹ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 23. ISBN 978-0-7660-6461-4

Obrázek 5: Jane Addams před odjezdem na studia (17 let)

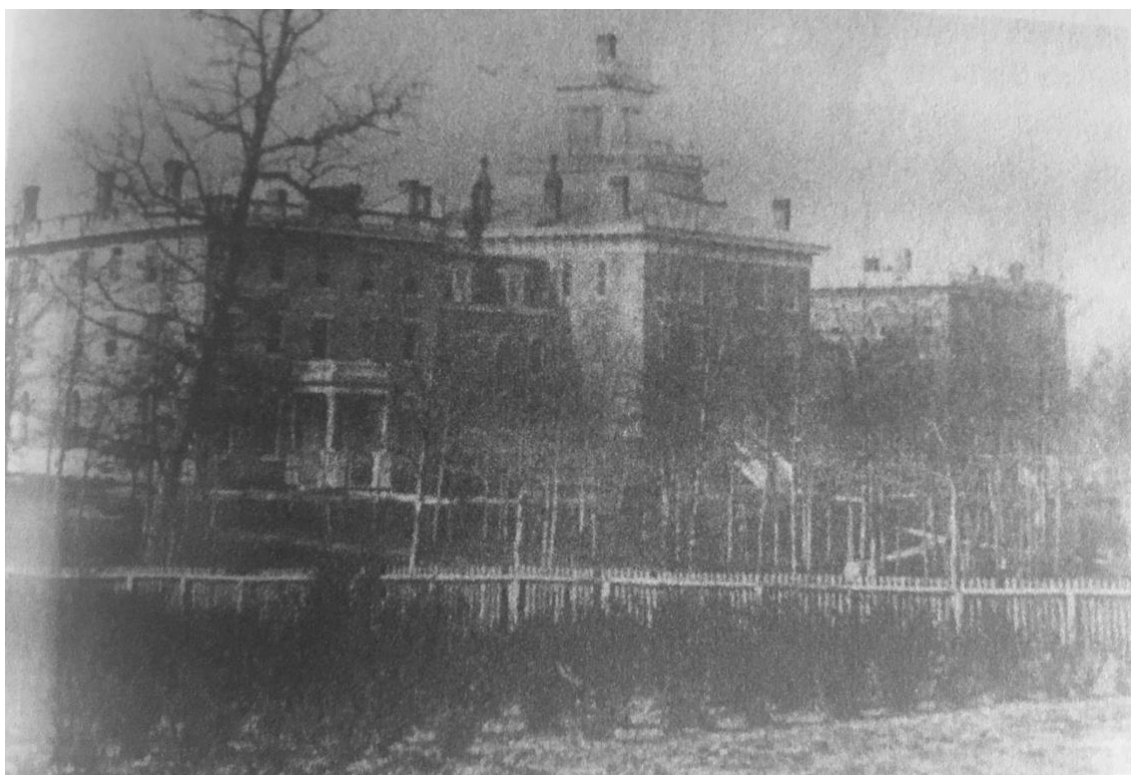
Zdroj: *The Education of Jane Addams*⁵²

Jane brzy zjistila, že škola v Rockfordu má mnoho striktních pravidel. Dívkám bylo sděleno, že by neměly nosit žádné šperky ani doplňky, jelikož mladé dívky připravovány na misijní činnost, by stejně věci jako šperky k životu nepotřebovaly. Dívky musely vědět, že je zapotřebí mít u sebe nůž, vidličku, lžíci, ubrousky, ložní prádlo, deky, ručníky a obyčejné oblečení, nejlépe flanelové. Dívky dále měly mít jeden pár indických gumových návleků, nepromokavý plášť a deštník.⁵³

⁵² BROWN, B. V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s 53. ISBN 978-0-8122-1952-4

⁵³ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 24. ISBN 978-0-7660-6461-4

Otec spatřil dceřin údiv, když ji doma sděloval, jaké věci a pomůcky má s sebou do školy mít. Otec následně Jane řekl další pokyn. John Huy Addams pověděl Jane, že ředitelka školy, Anna Sill, požaduje, aby studentky chodily na procházku každý den, alespoň na hodinu, bez ohledu na počasí. Procházky ředitelka vymyslela proto, aby dívky byly neustále zdravé a v kondici. Otec Jane doporučil, aby na procházky chodila.⁵⁴

Obrázek 6: "Rockford Female Seminary"- kampus

Zdroj: *The Education of Jane Addams*⁵⁵

Jane si svůj nový život na Rockfordu kupodivu a paradoxně užívala již od samého počátku. Byla ráda, že se nachází mezi svými vrstevnicemi, které mají aktivní zájem navazovat a formovat vzájemné vztahy. Také byla zpočátku vděčná za péči, kterou dívkám poskytovala sama ředitelka školy. Ředitelka školy měla na starost v té době více

⁵⁴ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 24. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁵⁵ BROWN, B. V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s. 55. ISBN 978-0-8122-1952-4

než dvě stovky studentek, proto aplikovala do svého přístupu též vojenské zásady, přísnost a dohled. Dohlížela především na náboženství, zdraví a vzdělávání. Také dohlížela na to, zda dívky chodí pravidelně a za jakéhokoliv počasí na výše zmíněné procházky.⁵⁶

Obrázek 7: Anna Peck Sill – ředitelka školy

Zdroj: *The Education of Jane Addams*⁵⁷

Životní podmínky na škole „Rockford Female Seminary“ byly opravdu skromné, avšak pro život dostačující. Jane neměla zdaleka k dispozici takové zázemí, jako doma u svého otce v Cedarville. Jane sdílela pokoj s další studentkou. Pokoj jako takový byl malý

⁵⁶ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 24. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁵⁷ BROWN, B. V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s. 57. ISBN 978-0-8122-1952-4

a byl vybaven obyčejným, avšak funkčním nábytkem. V pokoji se dle zveřejněného popisu nacházelo toto vybavení: dvě dřevěné židle, postele, kamna, dřevěné krabice, stůl, umyvadlo se džbánem a kredenc s poličkami a šuplíky. V době, kdy se Jane do školy stěhovala, byly zrekonstruovány koupelny a upraveno gymnasium. Jídelna byla strohá a jednoduše zařízena. Prádelna, která byla cítit nečistým oblečením, přiléhala ke třídám.⁵⁸

Jane na škole v Rockfordu potkala Ellen Gates Starr. Jane s Ellen strávila mnoho hodin, dívky spolu rády a dlouze diskutovaly. Hovořily spolu o všech možných tématech, nejvíce však o náboženství a životních hodnotách. Od navázání blízkého přátelství obě tušily, že jejich vzniklý vztah bude trvat po celý jejich život. Také obě již od počátku věděly, že záměrem ředitelky Anny Sill, je vybrat vhodné dívky pro následnou misijní činnost.⁵⁹

Jane na misijní činnost nenastoupila, Ellen Gates Starr ano. Ellen začala učit a již se do Rockfordu nevrátila, nicméně s Jane byla neustále v kontaktu, a to prostřednictvím korespondence. Dívky si psaly pravidelně dopisy a navzájem se svěřovaly.⁶⁰

⁵⁸ BROWN, B. V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s. 56. ISBN 978-0-8122-1952-4

⁵⁹ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 24. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁶⁰ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 25. ISBN 978-0-7660-6461-4

Obrázek 8: Ellen Gates Starr

Zdroj: *The Education of Jane Addams*⁶¹

Jane během studia na „Rockford Female Seminary“ navštěvovala kurzy Latiny, řeckého jazyka, francouzského jazyka, historie, literatury a též kurz mentální a morální filosofie. Jane si nejvíce užívala právě hodiny mentální a morální filosofie. Jane nebyla spokojená s tím, že za své studium neobdrží žádný titul. Rockford v té době nenabízel

⁶¹ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.78. ISBN 978-0-8122-1952-4

totiž studijní obory, za které by se titul uděloval. Diplom z této školy dostala až zpětně. Jane i nadále chtěla studovat svou vysněnou vysokou školu a titul pro sebe získat. Se svou kamarádkou Catherine „Kitty“ Waugh se přihlásila na kurz matematiky pro pokročilé, dále na kurzy Latiny a řečtiny. Dívky chtěly zvýšit své šance pro své další studium, aby mohly vysněný titul získat.⁶²

Jane studovala poctivě po celý týden, proto měla víkendy téměř volné. Jane se vždy na víkendy těšila. Ráda jezdila na saních s Georgem, cestovala do Cedarville, na jiná rodinná místa nebo ráda využívala čas pro relaxování.⁶³

Se svou oblíbenou učitelkou, Mary Blaisdell, si Jane ráda četla ve volných chvílích Nový zákon v řečtině. Také s touto vyučující ráda diskutovala dlouze o různých textech. Tyto diskuze si Jane užívala a doslova vychutnávala. Jane se během druhého roku studia na Rockfordu stala premiantkou, také byla často v roli zástupkyně celé třídy. Po škole byl často její pokoj naplněn spolužačkami, které spolu navzájem diskutovaly. Dívky spolu probíraly například Darwinovu evoluční teorii, poslední objevy a literaturu viktoriánských spisovatelů. Dívky hovořily také například o dílech Thomase Carlyle. Ačkoliv škola neměla svůj oficiální debatní klub, tyto diskuze pomáhaly Jane v získávání řečnických dovedností a kompetencí. Z Jane se stala velmi dobrá řečnice a diskutérka. Jane byla též vybrána, aby vystoupila na Mezinárodní řečnické soutěži, která probíhala v městě Jacksonville, ve státě Illinois. Jane v této soutěži reprezentovala školu jako takovou, ale zároveň i ženy, u kterých nebylo zvykem, že by soutěžily a veřejně vystupovaly. Na řečnické soutěži se Jane potkala s Williamem Jenningsem Bryanem, mladým vysokoškolským studentem, který pocházel též z Illinois. Tento mladý muž se

⁶² HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 25. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁶³ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 25. ISBN 978-0-7660-6461-4

později stal velmi významným řečníkem a politikem. Ač Jane soutěž nevyhrála (skončila na prostředních příčkách), po návratu do školy jí byla uspořádána oslava.⁶⁴

Jane se následně začala věnovat dalším aktivitám a byla natolik zaneprázdněna, že lehce zapoměla na nešťastnou řečnickou soutěž a svůj neúspěch. Psala například články do školního časopisu, který právě během posledního roku studia sama editovala. Její články byly plné zajímavých myšlenek a svými tématy poněkud závažné.⁶⁵

Jane v rámci svého studia na „Rockford Female Seminary“ na sebe v jeho samotném závěru upozornila díky své dvou a půl stránkové závěrečné esejí. Motivem celé práce byla „Cassandra“, která podle řecké mytologie byla dcerou trojského krále a všem známa díky svým pravdivým proroctvím, které však společnost odmítala přijmout, jelikož Cassandra porušila svůj slib lásky vůči Appolónovi. Jane díky tomuto příběhu byla schopna reflektovat vlastní vztah k dosavadnímu životu, studiu a také k postavení žen ve vzdělávání a společnosti jako takové.⁶⁶

⁶⁴ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 26. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁶⁵ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 26. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁶⁶ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.92. ISBN 978-0-8122-1952-4

Obrázek 9: Jane Addams v roce 1881

Zdroj: *The Education of Jane Addams*⁶⁷

Po absolvování „Rockford Female Seminary“ Jane získala certifikát a stále pomýšlela na studium medicíny. Chtěla se stát lékařkou a také i nadále chtěla pomáhat chudým lidem.⁶⁸

⁶⁷ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.93. ISBN 978-0-8122-1952-4

⁶⁸ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 28. ISBN 978-0-7660-6461-4

Obrázek 10: Jane Addams a její kamarádky/ spolužačky z „Rockford Female Seminary“

Zdroj: *The Education of Jane Addams*⁶⁹

Jane se po svém návratu domů začala ztrácet v myšlenkách a v běžných dnech. Obávala se o svůj budoucí život. Jane se však celkem brzy dokázala vzpamatovat. Podala přihlášku na „Woman’s Medical College of Philadelphia“. Na podzim roku 1881 získala odpověď. Byla ke studiu přijata. „Woman’s Medical College“ byla první vysokou školou v USA, která byla, jak již název vypovídá, určena ryze pro studium žen.⁷⁰

⁶⁹ BROWN, B. V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.104. ISBN 978-0-8122-1952-4

⁷⁰ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 30. ISBN 978-0-7660-6461-4

Když si Jane zabalila potřebné věci a byla připravena na svůj odjezd do školy, otcova manželka se rozhodla, že Jane doprovodí, a to hlavně vzhledem ke skutečnosti, že Jane byla zlomena náhlou smrtí svého otce. Vdova navíc po smrti manžela chtěla být nablízku též svému synovi, který byl rovněž na studiích. Paní Addams křehkou Jane i z tohoto důvodu chtěla za každou cenu doprovodit. George studoval nedaleko Baltimoru.⁷¹

Jakmile Jane dorazila do školy a zabydlela se, začala opět pilně studovat a pracovat. Od podzimu roku 1881 do jara roku 1882 se do studia zcela ponořila, aby zapomněla na bolest, kterou stále prožívala. Neustále jí otec chyběl. Jane i se svým zármutkem v srdci zvládla s přehledem absolvovat všechny zkoušky. Na jaře však začala mít zdravotní problémy. Zažívala silné bolesti páteře a byla několikrát hospitalizována v nemocnici. Po skončení semestru ale odjela zpět do Cedarville, byť pociťovala stále silné bolesti. Když se vrátila do Cedarville, navštívila svou sestru Alice a jejího manžela, který byl lékař. Dr. Haldeman začal Jane léčit, dokonce ji i operoval. Operace byla úspěšná, avšak Jane musela odpočívat na lůžku dalších šest měsíců. I po úspěšném zákroku a léčbě jako takové musela dodržovat stanovený režim, nosila těžké boty a používala další zdravotní pomůcky.⁷²

V roce 1883 se vydala Jane se svou nevlastní matkou na dvouletou cestu po Evropě. Tato cesta ji měla zachránit, především po psychické stránce. Jane si během cesty vedla svůj deník, kam zaznamenávala své každodenní cestovatelské zážitky. Například napsala zážitek z Londýna, kde se na ulici „Mile End“ setkala s chudými lidmi, kterým chtěla pomoci, avšak jako jednotlivec nosící ortézu, v tu chvíli nemohla. Na setkání s chudými a hladovými lidmi však nikdy nezapomněla a neustále se snažila přijít na to, jakým způsobem by lidem a celé společnosti mohla pomoci.⁷³

⁷¹ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 31. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁷² HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 32. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁷³ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 32-33. ISBN 978-0-7660-6461-4

Obrázek 11: Jane Addams a její doprovod na první cestu do Evropy

Zdroj: *The Education of Jane Addams*⁷⁴

Jane uvažovala, že zůstane v Londýně a bude se zabývat prací s lidmi, kteří žijí na okraji společnosti a v chudobě. Jane trávila v chudinských čtvrtích každou volnou chvíli. Její nevlastní matka s touto aktivitou příliš nesouhlasila, jelikož ji považovala za filantropický nonsens. Přála si, aby se Jane v Londýně bavila a více se věnovala společenským kruhům. Jane však pocítovala největší radost, když mohla trávit čas návštěvou chudých zákoutí města a přemýšlením, jak by mohla být užitečná a pomoci potřebným. Jane velmi ovlivnil v té době Arnold Toynbee, který se snažil odstranit bariéry mezi bohatými a chudými lidmi. Jeho myšlenky byly pro Jane velmi důležité,

⁷⁴ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.132. ISBN 978-0-8122-1952-4

protože ovlivnily její budoucí konání. Jane po odjezdu z Londýna dále cestovala se svou nevlastní matkou. Navštívily Holandsko, Německo, Rakousko, Itálii, Řecko i Francii.⁷⁵

Během svých cest se Jane učila cizí jazyky, navštěvovala kostely, galerie umění a muzea. Její nejoblíbenější aktivitou bylo však stále objevovat a navštěvovat chudinské čtvrti všech měst, ve kterých byla. Jane o svých zážitcích a touhách informovala písemně svou kamarádku Ellen Starr, která jediná dokázala pochopit, že Jane chce pracovat s chudými lidmi.⁷⁶

Po návratu z cest Jane opět pociťovala chvilkovou ztrátu motivace a smyslu svého života. Nejprve se rozhodla, že se nevrátí na školu. Její srdce již pro studia neplálo. Chtěla neustále pracovat s chudými lidmi a věděla, že nepotřebuje být za každou cenu doktorkou, aby svůj cíl mohla naplnit.⁷⁷

⁷⁵ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 34–35. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁷⁶ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 36. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁷⁷ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 36, 37. ISBN 978-0-7660-6461-4

Obrázek 12: Jane Addams v Baltimoru (1885)

Zdroj: *The Education of Jane Addams*⁷⁸

Od roku 1885 do roku 1887, Jane společně se svou nevlastní matkou, trávila léta v Cedarville a zimy v Baltimoru. Nevlastní matka, tedy paní Addams si velmi užívala právě život v Baltimoru. Navštěvovala oslavy, čajové dýchánky i ostatní společenské akce. Samozřejmě i od Jane požadovala, aby se účastnila akcí ve společenských kruzích.

⁷⁸ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.155. ISBN 978-0-8122-1952-4

Paní Addams si také přála, aby si Jane vzala George. Jane však George ani nikoho jiného nemilovala jinak než platonicky, proto o svatbě nechtěla ani slyšet.⁷⁹

Obrázek 13: Mary Rozet Smith

Zdroj: *The Education of Jane Addams*⁸⁰

Co se týče Jane Addams a jejího partnerského života, v knize „Vytoužená minulost: dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví v Americe od příchodu Evropanů po současnost“ je Jane Addams rovněž zmíněna jako žena, která byla zamilovaná do jiné

⁷⁹ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 37. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁸⁰ BROWN, B. V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.256. ISBN 978-0-8122-1952-4

ženy. Je pravdou, že se Jane Addams většinu života obklopovala převážně ženami a rovněž její nejbližší okruh přátel byl rovněž tvořen z osob stejného pohlaví. V knize se uvádí, že Jane Addams udržovala romantické přátelství s Mary Rozet Smith. Když spolu tyto ženy cestovaly, vždy napřed telegrafovaly do vybraného hotelu, aby se ujistily, že budou ubytovány ve dvoulůžkovém pokoji. Když byly ženy od sebe odloučené, psaly si vzkazy, které obsahovaly stesk, radost i vděčnost ze vzájemné náklonosti.⁸¹

Ač se Jane začala věnovat již v Baltimoru sociální práci, rozhodla se, že podnikne svou druhou cestu do Evropy. V roce 1887 právě na cestu do Evropy vyrazila, a to společně s Ellen Starr a dalšími lidmi. Paní Addams tentokrát se svou nevlastní dcerou do Evropy nejela. Jane během svých cest opět zamířila do Londýna, kde navštívila „Toynbee Hall“. V tomto sídle žilo patnáct mladých absolventů, kteří chtěli žít mezi chudými lidmi, učit je a učit se na oplátku i od nich.⁸²

Jane v Londýně navštívila také místo, které bylo označováno jako „People’s Palace“. Tento „palác“ byl podporován dary od bohatých lidí. V tomto zařízení bylo pro chudé lidi k dispozici mnoho aktivit. Chudí mohli využívat bazén, gymnázium, knihovnu a společenské místnosti.⁸³

Jane druhá cesta do Evropy inspirovala k tomu, aby společně s Ellen Gates Starr založila v Americe obdobné sociální centrum jako je „Toynbee Hall“ a „People’s Palace“. Díky této inspiraci vznikl následně „Hull House“ v Chicagu, o kterém lze nalézt více informací v následující kapitole. Jane vložila do tohoto zařízení celý svůj osud. V „Hull

⁸¹ RUPP L.J. *Vytoužená minulost: dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví v Americe od příchodu Evropanů po současnost*. Praha: One Woman Press, 2002, s. 98. ISBN 80-86356-11-6

⁸² HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 42. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁸³ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 42. ISBN 978-0-7660-6461-4

House“ žila celých dvacet let svého života. Ostatně o svých létech v tomto zařízení napsala též knihu s názvem „Twenty Years at Hull House“.⁸⁴

Jane zemřela 21. května roku 1935, tři dny po své operaci. Příčinou smrti Jane Addams byla rakovina.⁸⁵

Její pohřeb se konal na nádvoří u budovy „Hull House“, kde se shromáždily tisíce lidí. Jane byla nakonec uložena ke svému věčnému spánku do hrobu, který přímo sousedil s hrobem jejich rodičů. Rodina je pochována na hřbitově v Cedarville.⁸⁶

4 PŮSOBENÍ JANE ADDAMS V SOCIÁLNÍ A VEŘEJNÉ SFÉŘE

Jane Addams, jak již bylo v předchozí kapitole zmíněno, byla na základě své vlastní natury už od svého útlého dětství orientována na řešení společenských i sociálních otázek a také na pomoc ostatním lidem. Jane Addams byla dle veškerých dostupných písemných záznamů a svědectví, právě již od svého dětství až po celý zbytek svého života empatickou, inteligentní, aktivní, nesobeckou osobou, bojující po vzoru svého otce o spravedlnost, dobročinnost a o dosažení svých cílů. Jane Addams díky svým přednostem, lidským kvalitám a hodnotám dokazovala, že se jako žena a člověk liší od většinové společnosti.

V této kapitole s názvem „Působení Jane Addams v sociální a veřejné sféře“ budou uvedeny informace, které se týkají komunitního centra „Hull House“ a dále dalšího

⁸⁴ JANE ADDAMS [online]. [cit.2020-12-30]. Dostupné z: <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1931/addams/biographical/>

⁸⁵ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 88. ISBN 978-0-7660-6461-4

⁸⁶ HARVEY, B. C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 84. ISBN 978-0-7660-6461-4

působení Jane Addams ve veřejné sféře. Jane Addams bude tedy představena jako průkopnice sociální práce, reformátorka, sufražetka a nositelka míru.

Díky svému celoživotnímu přínosu pro společnost, obdržela Jane Addams řadu cen. Nejdůležitějším oceněním je však „Nobelova cena míru“ z roku 1931. Jane Addams získala tuto cenu jako první Američanka a jako druhá žena na světě vůbec, proto je vhodné, aby se autorka v rámci jedné z podkapitol o této ceně zmínila.

4.1 JANE ADDAMS JAKO PŘEDSTAVITELKA SOCIÁLNÍ PRÁCE

Jane Addams již od svého dětství věděla, že jejím životním posláním bude pomáhat lidem, převážně těm, kteří se ocitají na hranici sociálního vyloučení. Jane dle jejích vlastních pamětí často přemýšlela právě nad momenty, které jí k tomuto životnímu rozhodnutí napomohly. Tyto momenty autorka diplomové práce představila již v předchozí kapitole, která pojednávala o samotném životě Jane Addams, proto není nutné je znovu uvádět.

Co se týče Jane Addams a sociální práce jako takové, Jane ji začala realizovat přímo v praxi, jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, těsně před svým druhým odjezdem do Evropy. Po návratu z druhé cesty se však k sociální praxi vrátila a zanedlouho založila slavný „Hull House“ společně s Ellen Gates Starrs.

Jako zajímavost můžeme vnímat skutečnost, že v době, kdy Jane Addams pracovala jako sociální pracovnice (v roce 1904), setkala se v Chicagu s Alicí G. Masarykovou, která po studiích poprvé odjela do USA za účelem sledovat sociální podmínky přistěhovalců a jejich život v chicagských chudinských čtvrtích, tedy tzv. „slums“.⁸⁷

Jane Addams toto komunitní centrum zbožňovala a věnovala mu čtyřicet let svého života. O jejím životě v „Hull House“ ostatně napsala dvě knihy. Ambiciózní Jane se však mimo jiné orientovala také v dalších oblastech. O které oblasti se jedná, v této diplomové

⁸⁷ DUBOVICKÝ I. *Češi v Americe: české vystěhovalectví do Ameriky a česko-americké vztahy v průběhu pěti staletí*. Praha: Pražská edice, 2003, s. 47. ISBN 80-86239-04-7

práci rovněž najdeme. Sociální práce je však podle autorky diplomové práce pro Jane Addams klíčovou disciplínou, která ji proslavila po celém světě. Ostatně koncept „Hull House“ udává dle názoru autorky i dnešním sociálním zařízením jistý vzor pro zřizování současných komunitních center.

4.2 KOMUNITNÍ PRÁCE A TEORIE ZPLNOMOCNĚNÍ

Komunitní práce představuje velmi mnohoznačný termín, který lze vyložit za pomoci více než devadesáti definic. Komunitní práce i přes tuto skutečnost tvoří základní kategorii sociologie. Komunitu jako takovou můžeme chápat primárně jako určitý sociální útvar, který je charakterizován převážně zvláštním typem sociálních vazeb uvnitř, mezi jednotlivými členy, a dále specifickým postavením navenek, a to v rámci širšího sociálního prostředí. Komunitu lze charakterizovat též jako jednotku, která má svou vlastní sociální strukturu funkčně integrovanou do sociálního prostředí, což znamená, že komunita má vlastní kulturní návyky a tradice, které jsou klasifikovány jako způsob života. Za komunitu považujeme více než jen určitý prostor, který je společně obydlen.⁸⁸

Komunita dle tradičního pojetí je považována tedy za místo, které je plné vřelosti, intimity a také sociální koheze. Komunita se tedy vyznačuje zpravidla tím, že všichni její členové mají o sebe zájem, jsou navzájem ohleduplní a udržují společnou sounáležitost.⁸⁹

Komunitní práce má široké historické kořeny. Tyto kořeny se týkají dvou protichůdných zdrojů. První zdroj se nacházel v hnutí settlementů a v samotných Koloniálních úřadech (Colonial Office). Druhý zdroj naopak v kolektivních akcích dělnického hnutí, bojovnic za volební právo žen a koloniálního boje za dosažení nezávislosti. Za jednoho z nejdůležitějších zakladatelů „Charity Organisation Societies“ byl Samuel Barnett, toho času anglikánský vikář. Samuel Barnett byl nespokojen

⁸⁸ GOJOVÁ A. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006, s. 7. ISBN 80-7368-154-4

⁸⁹ GOJOVÁ A. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006, s. 8. ISBN 80-7368-154-4

s neschopností, kterou organizaci vykazovala při reakci na životní a pracovní podmínky chudých obyvatel. Barnett zastával názor, že by bylo zapotřebí žít s chudými ve stejné oblasti a poznat jejich starosti a problémy. Na základě tohoto názoru došel k tomu, že by se měly v chudinských oblastech zřídit „settlementy“.⁹⁰

Právě „settlementy“ měly zajistit lidem vzdělávací a rekreační příležitosti, dále skupinovou práci, komunitní práci a v neposlední řadě i advokacii. Podle Zastrowa měly „settlementy“ zajistit především nápravu životního prostředí, učení chudých hodnotám středních vrstev a také řešení lokálních problémů formou místních akcí.⁹¹

Mezi hlavní rysy práce v „settlementech“ patří: holistický přístup, obhajování sociálních reforem, spojování lidí z různých vrstev a sociálních skupin, orientace na silné stránky rodin a sousedství, realizování širokého a flexibilního spektra aktivit a odklon od vidění lidí jako obětí vnějších vlivů.⁹²

Sama Jan Addams vnímala „settlementy“ jako určité experimentální úsilí, které pomůže při řešení sociálních a průmyslových problémů, jež plodí ve velkých městech moderní podmínky života.⁹³

Svérázná Jane Addams vytvořila jakýsi historický precedens realizace „konceptu zplnomocnění“. Samotné zplnomocnění je v tomto kontextu chápáno jako úplná participace ve společnosti. Jedná se především o zvyšování osobní, interpersonální a

⁹⁰ GOJOVÁ A. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006, s. 25. ISBN 80-7368-154-4

⁹¹ GOJOVÁ A. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006, s. 26. ISBN 80-7368-154-4

⁹² GOJOVÁ A. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006, s. 26. ISBN 80-7368-154-4

⁹³ GOJOVÁ A. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006, s. 26. ISBN 80-7368-154-4

politické moci, což vede k samotné aktivitě jedinců, která směřuje ke zlepšení celkové životní situace.⁹⁴

4.2.1 HULL HOUSE

„Hull House“, který se stal již od počátku své existence velice významným sociálním, komunitním zařízením a později také vzdělávacím střediskem v Chicagu, byl založen v roce 1889. Za založením tohoto zařízení nestála žádná asociace, nýbrž dvě aktivní ženy, které byly ve svém konání podporovány mnoha přáteli a lidmi ze sousedství. Zakladatelkami zařízení byly tedy Jane Addams a Ellen Gates Starr – dlouholeté přítelkyně a také bývalé spolužačky z „Rockford Female Seminary“. „Hull House“ byl založen na základě jejich víry, že pouhá opora poskytnutého bydlení a dále snadno přístupného, prostorného, pohostinného a tolerantního ducha, který se nachází přímo uprostřed města, pomůže vyřešit určité problémy v celém Chicagu, zejména problémy sociálního charakteru. Cílem zařízení bylo zajistit, aby díky poskytovaným službám vzniklé sociální styky napomáhaly k nárůstu ekonomické jednoty tamní společnosti, a také k udržení všech sociálních funkcí samotné demokracie, která byla v té době uplatňována v omezeném rozsahu. „Hull House“ byl založen a otevřen tedy na základě teorie, že všechny vrstvy obyvatel by se měly propojit a měly by žít ve vzájemném respektu a souladu.⁹⁵

Jane Addams ve své eseji, která byla publikována ve sbírce s názvem „Philanthropy and Social Progress“, uvedla, že založením sídla se snažila naplnit tři hlavní cíle a vize. Tím prvním cílem byla, jak je již výše uvedeno, touha učinit celý sociální organismus demokratickým a rozšířit jej nad dosavadní politické vyjádření. Druhým cílem bylo vytvořit impuls a sdílet život s obyvateli všech ras, vnést co nejvíce sociální energie do společnosti a pomoci potřebným. Třetí cíl, který je současně neméně důležitý, pramení z

⁹⁴ GOJOVÁ A. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006, s. 48. ISBN 80-7368-154-4

⁹⁵ ADDAMS J., WOODS R., HUNTINGTON J.O.S. A KOL. *Philanthropy and social progress: Seven essays*. The School of applied Ethics: Plymouth, Mass. 1892, s.1.

jisté „renesance křesťanství“, znamenající zejména posun k jeho rané humanitární stránce.⁹⁶

Jane dále v této eseji sdílela myšlenku, že demokracie jako taková se po svém nastolení vůbec nesnažila řešit vzniklé sociální problémy a nepokusila se v sociálních záležitostech dostatečně prosadit. Demokracii považovala do té doby pouze za částečnou. Demokracie jako taková však měla dle jejích názorů silný potenciál, právě pro řešení sociálních věcí a nově vzniklých společenských otázek.⁹⁷

Jane usilovala především o nastolení absolutní rasové a sociální rovnosti v celé společnosti. Patřila k těm, kteří si mysleli, že politická rovnost zajistí všem lidem všechno dobré. Usilovala o odbourávání praktického společenského ostrakismu, který se neustále ve společnosti vyskytoval, ač například lidé černošského původu mohli již volit. Jane dále poukazyvala na skutečnost, že společnost udělovala přistěhovalcům práva na žití v USA, avšak stále bez přidaného respektu a úcty. Jane ve své práci uvedla, že americká společnost se i nadále vysmívala minulému životu přistěhovalců nebo jejich současnému zaměstnání a necítila žádnou povinnost pozvat přistěhovalce do vlastních domovů a nabídnout jim pomocnou ruku.⁹⁸

Ještě dříve, než byl „Hull House“ oficiálně otevřen, udělala Jane Addams společně s Ellen Starr stavební úpravy celého domu. Dům byl kompletně vymalován, vybaven nábytkem a rovněž ozdoben fotografiemi lidí z cest, které právě Jane společně s Ellen podnikala.⁹⁹

⁹⁶ ADDAMS J., WOODS R., HUNTINGTON J.O.S. A KOL. *Philanthropy and social progress: Seven essays*. The School of applied Ethics: Plymouth, Mass. 1892, s.2.

⁹⁷ ADDAMS J., WOODS R., HUNTINGTON J.O.S. A KOL. *Philanthropy and social progress: Seven essays*. The School of applied Ethics: Plymouth, Mass. 1892, s.2.

⁹⁸ ADDAMS J., WOODS R., HUNTINGTON J.O.S. A KOL. *Philanthropy and social progress: Seven essays*. The School of applied Ethics: Plymouth, Mass. 1892, s.3.

⁹⁹ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 48. ISBN 978-0-7660-6461-4

Obrázek 14: Hull House

Zdroj: *The Education of Jane Addams*¹⁰⁰

Před oficiálním otevřením začaly vznikat také články o plánech, které Jane Addams měla v úmyslu prostřednictvím nového zařízení realizovat. Americká veřejnost se díky tisku dozvěděla informace také o Toynbee Hall. I přes zveřejněné informace o zařízení, které mělo sídlo v Londýně, byla pro obyvatelstvo myšlenka Jane Addams stále nová a pokroková. Hlavní myšlenka Jane spočívala v tom, že Hull House nebude působit jako

¹⁰⁰ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s.221. ISBN 978-0-8122-1952-4

charita ani misijní činnost, nýbrž jako usedlost, kde by lidé mohli pospolu a ve vzájemné úctě žít a navzájem se učit.¹⁰¹

Dne 18. září roku 1889 se Jane společně s Ellen a Mary Keyser přestěhovala do budovy nově vzniklého zařízení. Mary Keyser začala v domě vykonávat domácí práce, které se staly velmi důležitou součástí tohoto domu a vůbec jejich běžného života.¹⁰²

Hull-House byl prvním místem, kde se nacházelo veřejné hřiště, gymnázium, bazén a veřejná lázeň.¹⁰³

Ellen Star začala v domě podnikat pravidelná setkání, na kterých si skupina mladých žen četla a společně diskutovala o knihách. Schůzky probíhaly v malé jídelně. Dvě členky čtenářského klubu se také pravidelně účastnily společných večerů. Po večeri pomohly návštěvnice rovněž umýt nádobí a uklidit. V zařízení následně začali působit též dobrovolníci. Jedna z dobrovolnic, která v Hull House poté působila celých pět let, založila školku pro tamní děti. Sama Jane Addams ve své knize s názvem „Twenty Years at Hull House“ uvedla, že založení a fungování školky bylo první významnou vzdělávací aktivitou. Díky školce mohly matky dětí docházet do zaměstnání s klidným pocitem, že je o jejich děti komplexně postaráno. Po otevření školky začaly následně vznikat další kluby pro děti a mládež, avšak poté též začaly vznikat také kluby a kurzy pro dospělé.¹⁰⁴

V „Hull House“ byla k dispozici školka pro děti pracujících matek, zejména cizinek, otevřena vždy od pondělí do soboty (od 9:00 do 12:00). Dle zveřejněného programu, jež

¹⁰¹ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 49. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹⁰² ADDAMS J., *Twenty Years at Hull House*. Digireads Publishing, 2020, s. 48. ISBN 978-1-4209-6595-7

¹⁰³ SCHAAFSMA D., *Jane Addams in the Classroom*. Urbana, Chicago and Springfield: University of Illinois Press, 2014, s. 33. ISBN 978-0-252-08025-8

¹⁰⁴ ADDAMS J., *Twenty Years at Hull House*. Digireads Publishing, 2020, s. 51-52. ISBN 978-1-4209-6595-7

byl platný od ledna do března roku 1891, lze dále uvést, že toto zařízení pořádalo například kurzy šití, matematiky, vaření, hry na piano, anglické literatury, rétoriky, vedení domácnosti a dalších cizích jazyků (italština, francouzština). V zařízení probíhaly rovněž koncerty, přednášky a diskuze na různá témata.¹⁰⁵

Jane usilovala, aby „Hull House“ nabídl pomocnou ruku také studentkám různých oborů. Chtěla, aby studentky byly schopny a měly možnost vzděláním získané vědomosti uplatnit v samotné praxi. Studentky proto na základě dobrovolnictví pomáhaly pečovat o děti, učily anglický jazyk cizince, zkoušely vést kluby či kurzy a také se účastnily čajových dýchánek a různých diskuzí nebo jiných akcí, které se v „Hull House“ realizovaly.¹⁰⁶

Obrázek 15: Dobrovolnice na návštěvě v rodině

Zdroj: *The Education of Jane Addams*¹⁰⁷

¹⁰⁵ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s. 231-233. ISBN 978-0-8122-1952-4

¹⁰⁶ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 53. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹⁰⁷ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s. 240. ISBN 978-0-8122-1952-4

Jane Addams se rovněž rozhodla pomoci potřebným a starým občanům, zejména těm osamělým. Jane Addams chtěla, aby se senioři ze sousedství setkali a vytvořili si nová přátelství. Napadlo ji proto, že by pro seniory mohla uspořádat večírek, kde by měli možnost se seznámit. Tím, že Jane večírek uspořádala, zamezila jejich pocitu dlouhodobé osamělosti. Také starým a nemocným lidem během jejich návštěvy zařízení zprostředkovala potřebnou a adekvátní péči.¹⁰⁸

Obliba zařízení rostla a také vznikaly nové požadavky společnosti, na které bylo zapotřebí pružně reagovat. Jednoho dne například Jane obdržela urgentní zprávu o tom, že nedaleko zařízení „Hull House“ žije stará žena německé národnosti, která nemá finance na zaplacení svých účtů, avšak nechce být vystěhována ze svého domu a umístěna do místního chudobince. Jane ihned ženu navštívila a promluvila si s ní. Následně ženě pomohla a přemluvila úředníky, aby ji nechaly žít v jejím domě. Jane slíbila, že se o paní postará. Úředníci s návrhem, který jim Jane předložila, souhlasili. Do domu té ženy začali chodit pravidelně dobrovolníci, kteří jí nosili potraviny, materiál a pomůcky, které žena mohla využít k ručním pracím.¹⁰⁹

Jane se také setkala se situací, kdy do zařízení „Hull House“ vnikl zloděj. Jane, která se v noci vzbudila a uviděla stín a pohyb muže, se nezalekla. Jane ihned zareagovala a řekla muži, který se chystal uprchnout oknem, aby nedělal rámus a odešel bezpečnějším způsobem, tedy předními dveřmi. Muž skutečně odešel beze slova po schodech až ke dveřím. Jane muži nabídla, že když se za ní dostaví ráno, najde mu práci, aby nemusel páchat trestnou činnost. Muž skutečně ráno za Jane přišel. Jane mu následně našla vhodné zaměstnání, tak jak mu slíbila.¹¹⁰

¹⁰⁸ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 51. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹⁰⁹ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 56-57. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹¹⁰ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s.57. ISBN 978-0-7660-6461-4

Pro Jane Addams představoval „Hull House“ domov a zároveň prostředek pro to, aby mohla naplnit své představy z dětství a poskytovat lidem pomoc. Jane již od útlého věku cítila, že chce zasvětit svůj život pomoci druhým. „Hull House“ nabízel po dobu své existence spoustu volnočasových i vzdělávacích aktivit pro obyvatele Chicaga a poskytoval však i útočiště pro potřebné. „Hull House“ jako takový fungoval dalších třicet let po smrti Jane Addams. Po třiceti letech fungování koupila „Hull House“ Univerzita v Illinois, která ponechala pouze dvě původní budovy. Ostatní budovy celého komplexu byly zbourány a přestavěny. V současné době je na místě původního sociálního centra zřízeno muzeum.¹¹¹

4.3 JANE ADDAMS JAKO REFORMÁTORKA

Jako reformátorka se Jane Addams zabývala prvotně kritikou dosavadní společnosti a následně též navrhováním a prosazováním vhodných opatření a také příslušných zákonů. Její usilovná snaha vedla k tomu, že se začala veřejně řešit například dětská práce. Jane Addams společně s Florence Kelley chtěla dosáhnout toho, aby bylo zakázáno zaměstnávat děti mladší čtrnácti let a také zamezit jejich vykořisťování. V té době, kdy Jane žila, bylo totiž zcela běžné, že děti pracovaly více než šedesát hodin týdně v různých továrnách. Některé děti zase pracovaly společně s rodiči z domova a byly placeny pouze za počet výrobků, které vyrobily. Neměly tedy nárok na hodinovou mzdu. Zaměstnavatelé tedy oceňovaly pouze výrobky, které vznikly, nikoliv čas samotné realizace. V roce 1893 byla nakonec zákonem zavedena osmihodinová pracovní doba pro děti. Přesčasby byly zakázány. Tato změna samozřejmě vyústila v to, že majitelé továren byli nespokojeni a cítili ke vzniklému zákonu odpor, protože dětská práce pro ně byla po celou dobu ekonomicky a též po všech ostatních stránkách výhodná. Naštvaní továrníci začali zákon kritizovat a usilovat o to, aby si Jane Addams a jí podobně smýšlející lidé hleděli svého a do podnikání či do vytváření zákonů se nepletli. Jane se však nenechala

¹¹¹ *Hull House* [online]. [cit.2020-12-30]. Dostupné z: <https://www.hullhousemuseum.org/about-the-museum>

odstrašit nespokojenými továrníky a dále bojovala za nastolení důstojných práv a podmínek vedoucích k lepším životním podmínkám dětí a jejich rodin.¹¹²

Obrázek 16: Florence Kelley

Zdroj: *The Education of Jane Addams*¹¹³

Jane také chtěla, aby se zavedla osmihodinová pracovní doba též pro ženy a založil první soud pro mladistvé. Jane společně s Julií Lathrop vnímala, že mladí lidé, kteří byli za drobné přestupky zatýkáni, byli souzeni stejně jako viníci, kteří páchali závažnější zločiny. Soud pro mladistvé měl rozhodovat spravedlivě o vině a trestu mladistvých. Jane

¹¹² HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 65. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹¹³ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s. 248. ISBN 978-0-8122-1952-4

se také snažila provádět různá šetření. Chtěla například zjistit, jaké podmínky a služby poskytují lidem psychiatrické léčebny a místní chudobince. Tyto skutečnosti chtěla zjistit, aby mohla následně najít řešení, vedoucí k tomu, aby se poskytovaná péče dala ještě zlepšit a zprofesionalizovat.¹¹⁴

4.4 JANE ADDAMS JAKO SUFRAŽETKA

Jane Addams byla velmi dlouho a vášnivě zainteresována do prosazování ženských práv. V roce 1906 se zúčastnila své první schůzky, kterou pořádala „Národní americká ženská sufražetská asociace“ (NAWSA), tedy skupina žen, která veřejně a s upřímností propagovala svůj zájem o to, aby ženy začaly mít svůj veřejný hlas a mohly volit. Na schůzce v roce 1906 byla Jane oslovena a sdělila všem účastnicím své názory a uvedla, že by ženy měly mít možnost volit, protože jsou schopné rozlišit mnoho špatných věcí, které se na veřejnosti dějí a mají intuici pro rozpoznání nebezpečí. V roce 1911 se Jane stala viceprezidentkou této organizace a o rok později měla projev ve Filadelfii. Vystoupila následně také ve Washingtonu na shromáždění Kongresu a vysvětlila, proč by ženám mělo být umožněno volit.¹¹⁵

Jane se i přes své působivé argumenty, nepovedlo Kongres přesvědčit. Kongres odmítl v té chvíli udělit ženám volební právo.¹¹⁶

¹¹⁴ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 65-66. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹¹⁵ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 77. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹¹⁶ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 79. ISBN 978-0-7660-6461-4

Obrázek 17: Jane Addams v New Yorku (1913)

Zdroj: BIZJOURNALS.COM – THE BUSINESS JOURNALS¹¹⁷

Americkým ženám bylo volební právo uděleno v roce 1920. V Anglii směly ženy volit až od roku 1929, a to pouze v případě, že dovršily požadovaného věku, tedy byly starší jednadvaceti let.¹¹⁸

4.5 JANE ADDAMS JAKO NOSITELKA MÍRU

Když Theodor Roosevelt znovu kandidoval na prezidenta v roce 1912, schválil některé sociální a tovární reformy, které Jane Addams a její spolupracovníci z Hull House podporovali a aktivně prosazovali. Roosevelt se s Jane Addams během svého života také spřátelil. Jane pomohla založit „Národní asociaci pro povznesení barevných lidí“ (NAACP). Přestože Jane nesouhlasila s Rooseveltem ve věci rasové otázky,

¹¹⁷ BIZJOURNALS.COM. *Women's History Month: Leadership lessons from Hull House founder Jane Addams still apply today* [online]. [cit.2020-10-30] Dostupné z: <https://www.bizjournals.com/bizwomen/news/latest-news/2020/03/womens-history-monthleadership-lessons-from-hull.html?page=all>

¹¹⁸ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 78. ISBN 978-0-7660-6461-4

prostřednictvím svého proslovu laskavě uznala jeho ostatní kvality a schopnosti, a tím podpořila jeho kampaň.¹¹⁹

Za necelé dva roky po této kampani začala Jane Addams aktivně bojovat za mír. Když v srpnu roku 1914 byla ve svém letním sídle v Bar Harbor, nepřipadalo jí, že by jinde mohla v tu chvíli sužovat lidi válka. V literatuře se uvádí, že existuje mnoho příčin tohoto válečného konfliktu, avšak jednou z nich byl zcela jistě atentát na Franze Ferdinanda a jeho manželku, který se stal 28. června 1914 v Sarajevu.¹²⁰

Jane Addams se po celou dobu, co válka začala a stále trvala, snažila, aby americký lid zůstal, pokud možno neutrální a do války se nezapojoval. Jane byla válkou jako takou však velice vnitřně znepokojena. Napsala knihu s názvem „Nové ideály míru“, označila se za pacifistku, a i nadále bojovala za mír. Za svou snahu byla též kritizována, někteří lidé její smysl pro mír a pro neutralitu nechápali. Jane přesto zůstala sama sebou. V lednu roku 1915 se zúčastnila konference ve Washingtonu, kde došlo k založení ženské skupiny pacifistek a feministek. Skupina žen se označila názvem „Woman’s Peace Party“ (později byla skupina přejmenována, byla označena jako „Ženská národní liga pro mír a svobodu“). Jane Addams působila jako vedoucí této ryze ženské skupiny. Téhož roku, tedy v roce 1915 došlo ke shromáždění ženských mírových skupin v Haagu. Ženy usilovaly o mediaci a ukončení války. Jane Addams se sešla s prezidentem Woodrowem Wilsonem, avšak její prosby a požadavky se nesetkaly s úspěchem. V roce 1917 se USA přeci jen zapojila do světové války. Jane Addams s tím nesouhlasila a za svůj postoj sklidila kritiku, především od spolku s názvem Dcery americké revoluce (DAR).¹²¹

¹¹⁹ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 79. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹²⁰ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 79. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹²¹ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 80-81. ISBN 978-0-7660-6461-4

Jane se i přes své předchozí neúspěchy nevzdávala, a i nadále se snažila nastolit celosvětový mír. Jane chtěla pomáhat zkrátka kdekoliv, byť byla neustále pod palbou kritiky, protože se nesnaží jen o dobro své země. Jane v rámci svého boje o mír začala cestovat a veřejně vystupovat. V roce 1922 začala cestovat se svou blízkou přítelkyní Mary Rozet Smith kolem světa. Kamkoli přijela, získala uznání od tamních obyvatel. Jane navštívila Japonsko, kde byla přivítána místními dětmi, které mávaly vlajkami. Jane Addams přivítalo více než pět tisíc dětí.¹²²

Na cestách se zdravotní stav Jane Addams zhoršil. V Japonsku absolvovala operaci, byl jí odstraněn benigní nádor z prsu. V roce 1926 prodělala infarkt. I přes zdravotní neduhy, pokračovala v cestování a v osvětě. Během svých cest navštívila také Prahu a zúčastnila se zde i konference na podporu žen. Jane ráda podnikala veškeré své cesty a meetingy, avšak nakonec musela rezignovat a cestování se vzdát kvůli špatné kondici. Ženy jí při její rezignaci na počest udělily titul – „Čestná prezidentka“.¹²³

Jane Addams vydala v roce 1929 svou další autobiografii, kde popsala svůj pohled na život, práci, na své snažení o nastolení míru a prosazování ženských práv. Jane oslavila za pomoci té knihy alespoň v symbolickém duchu čtyřicet let existence zařízení „Hull House“. Od amerického lidu Jane Addams získala za svou práci uznání především v době, kdy začala na počátku třicátých let sužovat americký lid finanční krize. Za své celoživotní zásluhy dostala Jane mnoho ocenění, nejznámější a nejprestižnější cenou je „Nobelova cena za mír“, kterou získala v roce 1931.¹²⁴ O této ceně bude více publikováno v následující podkapitole.

¹²² HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 82. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹²³ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 82-83. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹²⁴ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 83. ISBN 978-0-7660-6461-4

Jane se po celý zbytek svého života snažila alespoň pomáhat svým sousedům a tím vytvářela ze svého okolí lepší místo k žití. Jane Addams i po obdržení „Nobelovy ceny za mír“ byla populární. Je vhodné v rámci této podkapitoly uvést ještě jednu cenu, kterou Jane obdržela, a to v únoru roku 1935, téměř na sklonku svého života. Tato cena byla za její zásluhy v rámci vzdělávání. Jane Addams získala cenu s názvem „American Education Award“.¹²⁵

4.5.1 NOBELOVA CENA MÍRU

Alfred Nobel – muž podle kterého se jmenuje pět z nejznámějších a nejprestižnějších cen na světě, se narodil ve Stockholmu dne 21. října roku 1833. Vyučil se chemikem. Povedlo se mu vynalézt dynamit v roce 1866. Díky jeho objevu se začal dynamit následně vyrábět ve Švédsku, Německu a v USA. Nobel založil ve Skotsku v roce 1871 největší továrnu na celém světě, a to právě na výrobu dynamitu.¹²⁶

Alfred Nobel napsal v Paříži, konkrétně dne 27. listopadu 1895 svůj testament. V dokumentu je uvedeno, jak by mělo být po jeho smrti nakládáno s jeho majetkem, což právě souvisí též s udělováním pěti Nobelových cen. Nobel v testamentu uvedl, že s jeho majetkem bude naloženo následovně: kapitál vložený do bezpečných cenných papírů vytvoří základ fondu, z jehož úroků bude každoročně vyplácena odměna těm, kteří v uplynulém roce prokázali společnosti a celému lidstvu největší užitek. Nobel chtěl, aby se úroky dělily na pět stejných částí. Jedna část úroků má dle testamentu připadnout tomu, kdo vykonal objev nebo sestrojil vynález v oblasti fyziky, další část má připadnout tomu, kdo udělal nejdůležitější objev v oblasti chemie nebo se zasloužil o zdokonalení této oblasti, další část má být udělena tomu, kdo udělal největší objev v medicíně či fyziologii, další část má náležet tomu, kdo vytvořil v literatuře vynikající dílo, které obsahuje ušlechtilou myšlenku a poslední část má být vyplacena tomu, kdo se zasloužil o sprátení

¹²⁵ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 83. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹²⁶ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 7. ISBN 978-0-7660-6461-4

národů a zrušení či zmenšení armád nebo vykonal nejvíce úsilí v rámci uspořádání a podpory mírových kongresů. Nobel požadoval, aby cenu za fyziku a chemii udělala Švédská akademie věd, ceny za lékařství Karolinský institut ve Stockholmu, cenu za literaturu Akademie věd ve Stockholmu a cenu předním obhájcům míru pětičlenný výbor, který zvolí norský parlament.¹²⁷

Alfred Nobel, zakladatel stejnojmenné ceny, zemřel 10. prosince roku 1896. Právě toto datum se později stalo datem předávání cen. Jak již bylo zmíněno, ceny se udělují vědcům, spisovatelům a osobám, které výrazně a dychtivě pomáhají celé společnosti.¹²⁸

Pozůstalost Alfreda Nobela byla vyřízena až v roce 1900, jelikož někteří dědicové se snažili zpochybnit platnost testamentu. Potíže s vyřízením nastaly také kvůli skutečnému bydlišti Alfreda Nobela a také kvůli skutečnosti, že instituce přistupovaly k celé situaci váhavě. Nechtěly převzít odpovědnost za finanční odměny. Švédský král schválil dne 29. června 1900 založení Nobelovy nadace a také povolil předpisy pro instituce, kterým tímto dal oprávnění k udílení cen. První Nobelovy ceny byly uděleny v roce 1901.¹²⁹

Jane Addams byla oceněna ve své nepřítomnosti na ceremoniiálu v Oslu, a to v roce 1931. Tehdy jednadsmesátiletá Jane se nemohla do Osla dostavit vzhledem ke svému nepříznivému zdravotnímu stavu. Děkovnou řeč za Jane pronesl profesor Halvan Koht.¹³⁰

Děkováná řeč, kterou za Jane Addams pronesl v její nepřítomnosti norský profesor Halvan Koht, osobnost Jane a její lidské kvality velmi chválila. Profesor Koht uvedl, že je Jane především žena svého národa, která, když byla největší potřeba, učinila touhu

¹²⁷ KOVÁŘOVÁ, S. *Laureáti Nobelovy ceny za mír*. Olomouc: Alda, 1998, s. 3 ISBN 80-85600-53-6

¹²⁸ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 5. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹²⁹ KOVÁŘOVÁ, S. *Laureáti Nobelovy ceny za mír*. Olomouc: Alda, 1998, s. 3 ISBN 80-85600-53-6

¹³⁰ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 5. ISBN 978-0-7660-6461-4

Američanky po míru. Také uvedl, že se v Jane Addams ukrývají ty nejlepší vlastnosti, které jako žena může mít a potřebovat k nastolení světového míru.¹³¹

V době, kdy Jane Addams získala Nobelovu cenu, byla toho času v nemocnici v Baltimoru, konkrétně v Marylandu. Jane čekala operace. Jako první Američanka byla však z ocenění nadšena. Telegram, ve kterém jí bylo ocenění oznámeno, ukázala s velikou radostí a potěšením svému synovci, který ji přišel do nemocnice navštívit. James Linn si nejprve myslel, že se dozví novinky o zdravotním stavu své tety, zpráva o udělení ceny ho však překvapila.¹³²

Během následujících tří měsíců, Jane Addams obdržela od komise, která uděluje Nobelovu cenu, 16 tisíc dolarů. Jane po obdržení této částky napsala členům komise dopis, ve kterém uvedla, jak s financemi naloží. Jane v dopise uvedla, že finanční výhru by chtěla darovat „Ženské mezinárodní lize za mír a svobodu“ (W.I.L.P.F.), ve které působila léta jako prezidentka.¹³³

5 JANE ADDAMS A JEJÍ DÍLO

Ač byla Jane během svého celého života neustále velmi zaneprázdněna všemi svými aktivitami, povedlo se jí napsat a vydat celkem jedenáct knih a spoustu článků. Jane prostřednictvím psaní reagovala na aktuální situaci ve společnosti, politické problémy a různé otázky, které se již tehdy pokládaly a řešily.

Autorka diplomové práce si myslí, že se ta témata, která Jane Addams ve svých dílech zpracovávala, až na výjimky neliší od témat, které řeší též společnost dnešní. I v dnešních dnech veřejnost řeší otázku postavení žen ve společnosti, rasovou otázku,

¹³¹ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 5. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹³² HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 6. ISBN 978-0-7660-6461-4

¹³³ HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015, s. 8. ISBN 978-0-7660-6461-4

migraci, kriminalitu, mír, etická dilemata, zákony a další témata jim podobná. Autorka po přečtení několika děl Jane Addams nabyla názor, že Jane Addams byla na svou dobu velmi pokrokovou myslitelkou a velmi zajímavou a bystrou ženou, která se nenechávala nikým jen tak odradit od prezentování svých upřímných myšlenek a vykonávání nesobeckých skutků, o kterých si myslela, že jsou v danou chvíli správné a pro společnost žádoucí.

5.1 „DEMOCRATICY AND SOCIAL ETHICS“ – KNIHA O DEMOKRACII A ETICE

Kniha „Democracy and Social Ethics“, kterou Jane Addams publikovala v roce 1902, je považována za její nejvíce filosofické dílo, které kdy napsala. Jane toto dílo napsala velmi elegantním a působivým způsobem. Dílo obsahuje sociálně evoluční myšlenky a spousta z nich se ukrývá mezi řádky, tedy pod povrchem napsaných slov. Tuto knihu rozebrala ve svém díle také Marilyn Fischer, profesorka soukromé Univerzity Dayton, která sídlí v Ohiu. Marilyn Fischer se ve své knize „Evolutionary Theorizing“ právě tímto dílem Jane Addams zabývá. Marilyn Fischer uvádí, že i její studenti si dílo Jane Addams rádi volí k četbě, je pro ně totiž snadné k pochopení, na rozdíl od Aristotela, Descarta a Kanta. Studenti bývají literaturou Jane Addams okouzleni. Tato profesorka ve své knize tvrdí, že Jane Addams zaujala její studenty, protože Jane dokázala svou tvorbu spojit s jejími značnými řečnickými dovednostmi. Její řečnické dovednosti jí umožnily vyjádřit charakter, patos i myšlenky. Jane Addams si byla vědoma, že je třeba působit na představitost, emoce a také mysl jedince, který její knihu bude číst.¹³⁴

V první kapitole Jane uvádí subjektivní nutnosti, která jsou žádoucí pro realizaci sociálního osídlení. Ve druhé kapitole uvádí Jane své čtenáře do problematiky a do metod, které se týkají jejího uvažování a také prezentuje geografické informace a historickou osu. Ve třetí kapitole knihy „Democratic and Social Ethics“ Jane Addams posuzuje vývoj demokracie. Jane uvedla, že společenské problémy, které vznikají, pramení ze vztahů, které jsou strukturovány nedemokraticky, dle starých vzorů, které měly svým způsobem feudální charakter. Ve čtvrté a páté kapitole se Jane Addams opět opírá o

¹³⁴ FISCHER M., *Jane Addam's Evolutionary Theorizing: Constructing „Democracy and Social Ethics“*, The University of Chicago, 2019, s. 10. ISBN 978-0-226-63132-5

historické poznatky. Uvádí především antropologickou historii etiky Německa od jejího počátku do přítomnosti. Pojímá město jako zdroj morálky, s občany několika vrstev etického života vedle sebe.¹³⁵

Jane Addams využila také toto dílo ke kritice, která souvisí s politickým vlivem, charitativní správou a vzděláváním vedoucím k pochopení a odezvě hlasům a potřeb přistěhovalců. V šesté kapitole identifikovala Jane Addams dva stěžejní elementy. Tím prvním elementem bylo identifikovat sociální osadu jako místo, kde dochází k završení kroku samotného procesu vědeckého zkoumání a následně procesu ověřování. Druhým elementem byla schopnost Jane Addams odvozovat moudrost ostatních autorů, s nimiž měla zásadní neshody a formovat její vzniklé myšlenky za pomoci jejích rétorických dovedností. V závěru Jane shrnula veškeré myšlenky a sjednotila obsah celého díla.¹³⁶

PRAKTICKÁ ČÁST

6 VZTAH JANE ADDAMS KE VZDĚLÁVÁNÍ A JEJÍ VZDĚLÁVACÍ FILOSOFIE

Jak již bylo v této práci uvedeno, Jane Addams měla velmi zvláštní vztah ke vzdělávání. Na základě jejích osobních zkušeností a vlastního studia se Jane stala kritičkou běžného vzdělávání a vzdělávacího systému jako takového. Nelíbilo se jí zejména to, že studenti mají omezené možnosti, že děti z chudých rodin nemají ke vzdělávání přístup, že ženy nemají tolik prostoru pro realizaci svých snů týkajících se získání potřebné kvalifikace. Také neuznávala privilegování mužů ve školství a v neposlední řadě se jí nelíbilo, že se člověk učí pouze teorií.

¹³⁵ FISCHER M., *Jane Addam's Evolutionary Theorizing: Constructing „Democracy and Social Ethics“*, The University of Chicago, 2019, s. 17. ISBN 978-0-226-63132-5

¹³⁶ FISCHER M., *Jane Addam's Evolutionary Theorizing: Constructing „Democracy and Social Ethics“*, The University of Chicago, 2019, s. 18. ISBN 978-0-226-63132-5

Jako člověk však přistupovala k získávání znalostí a dovedností kladně, avšak oceňovala spíše vzdělávání informální, tedy vzdělávání, které není přímo ovlivňováno metodami a pravidly institucí. Aby autorka diplomové práce mohla shrnout lépe vztah Jane Addams ke vzdělávání a zároveň shrnout myšlenky a střípky, které po letech tvoří její vzdělávací filosofii, je nutné, aby autorka práce nejprve definovala v rámci této kapitoly následující pojmy a oblasti vzdělávání. Autorka popíše „Experimentální pedagogiku“, „Pragmatismus“, „Pragmatickou školu“ a „Progresivismus“ ve vzdělávání. Na základě poznání těchto pojmů a oblastí si lépe vytvoříme představu o tom, jak právě Jane Addams nahlížela na vzdělávací politiku a zároveň na samotné vzdělávání.

6.1 EXPERIMENTÁLNÍ PEDAGOGIKA

V Andragogickém slovníku je tento pojem definován jako určitý přístup či směr, který se zaměřuje primárně na zkoumání tzv. edukační reality. Při samotném zkoumání edukační reality je využíván především experiment jako hlavní zdroj poznatků o jednotlivých edukačních procesech či subjektech samotné edukace. Ve slovníku se dále uvádí, že experimentální pedagogika vznikla v první polovině dvacátého století, a to v závislosti na psychologii. Experimentální pedagogika byla však po svém vzniku aplikována do výzkumu velmi omezeně. Dnes je její užití ojedinělé, a to proto, že je realizace technicky a finančně náročná.¹³⁷

Na území České republiky byly použity experimenty jako způsob ověřování výuky dle nového vzdělávacího programu, který se zaměřoval hlavně na žáky druhého stupně základních škol. Experimentální ověřování bylo realizováno v rámci pilotního projektu VÚP. Projektu se účastnilo čtrnáct základních škol, a to již v roce 2005. V podobném duchu byly ověřovány též vzdělávací programy pro určité obory středního odborného vzdělávání, a to zase v rámci projektu NÚOV.¹³⁸

¹³⁷ PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*, 2.vyd. Praha: Grada, 2014, s. 109. ISBN 978-80-247-4748-4

¹³⁸ PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*, 2.vyd. Praha: Grada, 2014, s. 109. ISBN 978-80-247-4748-4

Jelikož nebyla experimentální pedagogika jako taková příslušně oceněna z hlediska užitečnosti, je poněkud problematické zavádět do praxe její rozsáhlejší inovace, případně reformní změny v samotném vzdělávacím systému.¹³⁹

6.2 PROGRESIVISMUS A VZDĚLÁVÁNÍ

Jak již bylo uvedeno v první kapitole této diplomové práce, „Progresivismus“ jako takový představoval především americké politické reformní hnutí. Toto hnutí usilovalo o dosažení pokrokovosti ve všech oblastech společenského života. Mezi tyto oblasti bezesporu spadá ve velmi důležité rovině též oblast vzdělávání. „Progresivismus“ v rámci pedagogiky a vzdělávání v obecném měřítku představoval systém myšlenek či směr, který zahrnuje principy a myšlenky výše zmíněné školy čili školy pragmatické. Progresivismus byl tedy v pedagogickém měřítku směr, který kladl důraz především na samostatnost studenta a odmítal vnější kázeň žáků a dominanci vyučujícího. Vyučující není tedy v rámci tohoto modelu vzdělávání chápán jako „ten, který vše nejlépe ví a umí, dokonce ani ten, kdo učí podle „shůry“ daných osnov“. Vyučující naopak představuje partnera, pomocníka a podněcovatele zájmu studentů. Vyučující využívá primárně nabídku aktivit a látek, odmítá tlak na výkon a soutěžení, neznámkuje dle starých zvyklostí a nedovoluje, aby žák byl neúspěšný a propadal. Metody vyučování v rámci tohoto směru jsou založeny tedy na získávání vlastních kompetencí pramenících z vlastních činností, dále na pozorování, srovnávání, abstrakci, zobecňování, na kooperativním učení, reflexi, předání hodnotových poznatků a na zkušenosti jako takové.¹⁴⁰

Pokud si shrneme veškeré zjištěné skutečnosti, zjistíme, že „Progresivismus“ byl protest proti všemu, co spadalo do přehnaného formalismu tradiční školy. Progresivisté nesohlasili se striktní disciplínou, s pasivním učením a tupým drilem. „Americký Progresivismus“ se těmito rysy přibližoval v závěru 19. století pedagogickému hnutí,

¹³⁹ PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*, 2. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 109. ISBN 978-80-247-4748-4

¹⁴⁰ MACHKOVÁ E. *Nástin historie a teorie dramatické výchovy*. Praha: NAMU, 2018. s. 109. ISBN 978-80-7331-487-3

kteře působilo v Evropě. Evropské hnutí oponovalo především herbartovské pedagogice a též tradiční formalistické škole a zcela jistě též výchově. Hnutí označovalo své působení za „novou výchovu“ nebo „reformní pedagogiku“. Veškeré podněty pocházející od amerických stoupců takzvané progresivní výchovy přispěly k právě rozvoji pragmatické pedagogiky, a to zejména tím, že se hledaly prostředky pro překonávání formalismu a téměř absolutní strnulosti školní výchovy. Díky hledání výše zmíněných prostředků docházelo k určitému spojování školní výchovy s životem, oživením školního učení a výchovy dětí. Výchova dětí začínala být cílena na rozvíjení aktivity a spontánního, opravdového zájmu o dění ve škole. Díky hledání rovněž docházelo k vlastnímu vývoji pragmatické pedagogiky a již bylo možné definovat jednotlivé principy této pedagogiky.¹⁴¹

6.3 PRAGMATISMUS

Jako filosofický směr byl „Pragmatismus“ založen na základě přímé kritiky scientismu a kartezianismu. Zakladatelem tohoto směru byl dle literatury Charles Sanders Peirce, který nesouhlasil s Descartem a zejména s jeho filosofií, především však s jednoznačným vyřazením všech poznatků, dosavadních autorit a též svědectví. Charles Sanders Peirce vystupoval taktéž proti ignorování kolektivní zkušenosti. Pragmatismus je tedy ze své podstaty orientován hlavně na poznání jedinečného v konkrétním socio-kulturním kontextu a odvrací se od veškeré abstrakce.¹⁴²

V knize „Pragmatismus: nové jméno pro staré způsoby myšlení“ od autora Jamese Williama je uvedeno, že právě „Pragmatismus“ představuje již známý postoj ve filosofii i určité empirické stanovisko, jež se odvrací zády k zastaralým zvykům, které byly doposud profesionálním filosofům velmi cenné. „Pragmatismus“ se též dle zmínky v této

¹⁴¹ SINGULE F. *Americká pragmatická pedagogika: John Dewey a jeho američtí následovníci*. Praha: SPN, 1990, s. 23. ISBN 80-04-20715-4

¹⁴² HROCH J. *Pragmatismus a dekonstrukce v angloamerické filosofii*. Brno: Paido, 2010, s.7. ISBN 978-80-7315-205-5

knize odklání od abstrakce, slovních řešení, nedokonalosti, uzavřených systémů i od domnělých kořenů a též od absolutních hodnot. Naopak se obrací k adekvátnosti, konkrétnosti, k faktům, moci a v neposlední řadě k činům, což znamená, že empirická povaha převládá nad racionalistickou náturou. Předchozí věta tedy naznačuje, že z tohoto směru pramení určitá volnost pro možnosti přírody proti dogmatu, domnělé definitivní pravdivosti a umělosti. „Pragmatismus“ nicméně nepokládá a neprezentuje ze své podstaty žádné zvláštní výsledky. „Pragmatismus“ se považuje spíše za metodu.¹⁴³

Michal Kořan ve své odborné publikaci s názvem „Člověk, poznání a mezinárodní politika: pragmatismus a vědecký realismus jako filozofie vědy v mezinárodních vztazích“ uvádí, že koncept západního myšlení je ve své podstatě utvořen určitou vírou v existenci jedné transcendentální pravdy, jež je ryze objektivní a nemění se v prostoru ani v čase. Tato pravda je tvořena tedy především svědectvím o principiálních hodnotách, které je platné pro všechny a pro všechno, a to vždy za všech okolností. Tyto zmíněné hodnoty jsou tedy uskutečnitelné. Nezáleží vůbec na tom, zda se je lidem podaří zhmotnit či nikoli, a to na tomto či jiném světě. Veškeré neúspěchy při realizaci tohoto cíle a také frustrace jsou přisuzovány zejména tomu, že náš svět je smyslově zachytitelný a též konečný. John Dewey zastával myšlenku, že náš svět díky těmto vlastnostem není tím pravým světem, což znamená, že základní charakteristiku fundamentální pravdy tvoří především odlišnost od našeho běžného poznání a pozorování okolního světa. Je zapotřebí tedy pravdu cíleně odhalovat a hledat správné cesty. V tomto konceptu je též obsažena jakási dualita, která na sebe vzala mnoho podob, proto je obtížné ji vložit pouze do jedné dichotomie, která by obsahovala komplexně vše. Je nutno uvést, že zde existuje na poli poznání překážka, a to konkrétně mezi objektem (realitou) a subjektem (vědou, filosofií a lidskou myslí). Jako překážku můžeme například vnímat též nedokonalé smyslové orgány, sociální kontexty či jazyk. „Pragmatismus“ ve své podstatě spočívá tedy na odmítnutí původního dualismu jako takového. Neuznává dichotomii jako subjekt,

¹⁴³ WILLIAM J. *Pragmatismus: nové jméno pro staré způsoby myšlení*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s.40. ISBN 80-7325-022-5

objekt, praxi, teorii, hodnoty ani fakta. „Pragmatismus“ by se dal na základě předchozích vět označit jako jakýsi únik od celého platonského dualismu.¹⁴⁴

„Pragmatismus“ se dá též označit jako určitý posun od pasivního, konečného a kumulativního přístupu, jež směřuje naopak, tedy právě směrem k aktivnímu, dočasnému a produktivnímu poznávání. Pro „Pragmatismus“ představuje právě poznání výsledek procesu poznávání a též samotný konec, tedy alespoň do té doby, než bude výsledek poznávání opět zpochybněn.¹⁴⁵

Karel Čapek se v rámci filosofie jako takové a své publikační činnosti též zabýval otázkou pragmatismu. Ve své knize „Pragmatismus čili, Filosofie praktického života“ uvedl, že „Pragmatismus“ představuje filosofii, která je obrácená k faktům a čistě empirická. Taktéž uvedl, že tento směr je přímým pokračovatelem pozitivismu, který jej však překračuje pojmáním faktů v širším slova smyslu.¹⁴⁶

Karel Čapek dále uvedl, že „Pragmatismus“ představuje úplnou zkušenost se zcela nevědeckým a osobním rázem, jež má ryze praktický charakter. I Čapek byl ztotožněn s názorem, že „Pragmatismus“ převyšuje „Positivismus“ díky své empiričtější povaze, a to především kvůli tomu, že považuje za dostatečný důkaz zkušenost a fakta.¹⁴⁷

V novějším vydání knihy „Pragmatismus čili, Filosofie praktického života“ je uvedeno, že „Pragmatismus“ představuje v užším slova smyslu spíše určitou metodu než

¹⁴⁴ KOŘAN, M. *Člověk, poznání a mezinárodní politika: pragmatismus a vědecký realismus jako filozofie vědy v mezinárodních vztazích*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, s. 31. ISBN 978-80-86506-75-3

¹⁴⁵ KOŘAN, M. *Člověk, poznání a mezinárodní politika pragmatismus a vědecký realismus jako filozofie vědy v mezinárodních vztazích*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, s. 34. ISBN 978-80-86506-75-3

¹⁴⁶ ČAPEK K. *Pragmatismus čili, Filosofie praktického života*. Praha: F. Topič, 1925, s.14.

¹⁴⁷ ČAPEK K. *Pragmatismus čili, Filosofie praktického života*. Praha: F. Topič, 1925, s.15.

jednotnou nauku či soustavu. „Pragmatismus“ jako metoda umožňuje řešit spory právě na základě praxe.¹⁴⁸

6.3.1 PRAGMATICKÁ PEDAGOGIKA

V „Andragogickém slovníku“ je uvedeno, že „Pragmatická pedagogika“ představuje teorii vzdělávání, která byla založena právě na základě pragmatické filosofie, jež je definována výše. Představitelem této pedagogiky byl již v této práci rovněž zmíněný americký psycholog a pedagog John Dewey, který samotné vzdělávání chápal jako určitý nástroj k řešení lidských problémů, se kterými se jedinec setkává ve svém běžném a celém životě, tedy v praxi. V této pedagogice je rozhodujícím faktorem tedy vlastní aktivita každého jedince. Dle výše zmíněné teorie vytvořil John Dewey taktéž vlastní školu, která byla označována jako tzv. činná škola. Tato škola měla ryze alternativní charakter.¹⁴⁹

„Činná škola“ se na rozdíl od jiných škol vždy vyznačovala a lišila zejména tím, že výrazně měnila postavení žáků. Z pasivních subjektů vzdělávání se díky této pedagogice stávaly subjekty aktivní. Cílem činné školy jako takové bylo tedy naučit žáky řešit aktivně problémy v praxi a zapojovat žáky právě do aktivit vedoucích k řešení různých životních situací.¹⁵⁰

V publikaci s názvem „Americká pragmatická pedagogika: John Dewey a jeho američtí následovníci“ je psáno, že „pedagogika pragmatická“ navazovala již při svém vzniku na některé progresivní jevy ve výchovné praxi tehdejších nejlepších amerických pedagogů i škol. Americké školství se též opíralo o mnohé tradice a ideje významných

¹⁴⁸ ČAPEK K. *Pragmatismus čili, Filosofie praktického života*. Olomouc: Votobia, 2000, s.16. ISBN 80-7198-299-7

¹⁴⁹ PRŮCHA,J., VETEŠKA,J. *Andragogický slovník*, 2.vyd. Praha: Grada, 2014, s. 221. ISBN 978-80-247-4748-4

¹⁵⁰ PRŮCHA,J., VETEŠKA,J. *Andragogický slovník*, 2.vyd. Praha: Grada, 2014, s. 69. ISBN 978-80-247-4748-4

představitelů klasické evropské pedagogiky. Mezi nejznámější evropské pedagogy patřili a svým způsobem stále patří J.J. Rousseau, J.F. Fröbel či J. H. Pestalozzi.¹⁵¹

„Pragmatická pedagogika“ rozšířila svůj vliv především na veřejných školách a taktéž prostřednictvím Deweyových a Kilpatrickových žáků, vyučujících na kolejích pro přípravu budoucích pedagogů. K rozšíření této pedagogiky přispěla i oficiální podpora. Pragmatická pedagogika byla považována za vhodný teoretický základ pro výchovu střední vrstvy amerického obyvatelstva. Tato pedagogika však byla oblíbená též v politických kruzích, u spisovatelů a u dalších vlivných lidí, jako například u vlivných novinářů a akademiků.¹⁵²

„Pragmatická pedagogika“ se opírala primárně o názor, který vyjadřuje, že podstatou skutečnosti je změna, proto si nikdo nemůže být jistý, že něco v životě bude trvat navždy. „Pragmatická pedagogika“ se opírala kromě výše uvedeného názoru též o tvrzení, že samotná výchova se ocitává v neustálém procesu vývoje a změn. A taktéž o tvrzení, že cíle a prostředky musí být neustále pružné a vždy připravené k revizi související s novými poznatky a změnami prostředí. Je zdůrazněn rovněž úzký vztah mezi cíli a prostředky, které jsou na sebe navazující a navzájem se odvozují. Podstata této výchovy nespočívá v přizpůsobování jedince společnosti nebo vnějšímu okolí či světu, popřípadě dosahování trvalých hodnot dobra či krásy. Je tedy zapotřebí neustálá rekonstrukce zkušenosti.¹⁵³

¹⁵¹ SINGULE F. *Americká pragmatická pedagogika: John Dewey a jeho američtí následovníci*. Praha: SPN, 1990, s.9. ISBN 80-04-20715-4

¹⁵² SINGULE F. *Americká pragmatická pedagogika: John Dewey a jeho američtí následovníci*. Praha: SPN, 1990, s.33. ISBN 80-04-20715-4

¹⁵³ SINGULE F. *Americká pragmatická pedagogika: John Dewey a jeho američtí následovníci*. Praha: SPN, 1990, s.36. ISBN 80-04-20715-4

„Pragmatická pedagogika“ se zcela ztotožnila a oddala americké demokracii. „Pragmatická výchova“ připravovala americké mladé jedince právě na život v demokracii.¹⁵⁴

„Pragmatická pedagogika“ se však po celou dobu působení a rozvoje nesetkávala pouze s kladnými ohlasy. Pedagogika se taktéž stala terčem kritiků, a to v době svého největšího rozmachu. „Pragmatická pedagogika“ se setkala s kritikou především od Sovětského svazu a dále od stoupců konzervativních názorů ve věci výchovy a společnosti. Kritika tohoto směru ze strany samotných Spojených států dovedla správně pojmenovat a postihnout řadu podstatných slabín a nedostatků této pedagogiky.¹⁵⁵

Je nutno v této podkapitole v neposlední řadě uvést, že tato pedagogika působila i na rozvoj pedagogické teorie a výchovné praxe rovněž na našem území, a to již od dvacátých let. Na naše území se tento typ pedagogiky dostal díky tomu, že právě ve dvacátých letech odjeli studovat do zahraničí významní představitelé naší pedagogické vědy. Jako příklady těchto představitelů můžeme uvést V. Příhodu, J. Uhru a St. Velemínského.¹⁵⁶

6.4 VZDĚLÁVACÍ FILOSOFIE JANE ADDAMS

Jane Addams využívala pro vytvoření své vlastní vzdělávací filosofie fragmenty z výše zmíněných směrů a škol. Tyto osvojené střípky utváří svým způsobem principy, které velmi připomínají prvky, jež jsou využívány v dnešních školách alternativního charakteru. Co se týče vzdělávání jako takového, Jane chtěla prvotně dosáhnout toho, aby

¹⁵⁴ SINGULE F. *Americká pragmatická pedagogika: John Dewey a jeho američtí následovníci*. Praha: SPN, 1990, s.41. ISBN 80-04-20715-4

¹⁵⁵ SINGULE F. *Americká pragmatická pedagogika: John Dewey a jeho američtí následovníci*. Praha: SPN, 1990, s.45. ISBN 80-04-20715-4

¹⁵⁶ SINGULE F. *Americká pragmatická pedagogika: John Dewey a jeho američtí následovníci*. Praha: SPN, 1990, s.9. ISBN 80-04-20715-4

se vzdělávání stalo běžnou součástí všech lidí. Jane se proto velmi angažovala ve věci prosazování práv všech obyvatel Ameriky a imigrantů. V roce 1897 Jane vystoupila například na setkání „Národní vzdělávací asociace“, kde prosazovala práva znevýhodněných skupin. Ač Jane ve své řeči uznala, že není pedagogem, posluchačům poskytla kvalitní argumenty, které získala na základě vlastního pozorování. Jane v rámci svého projevu uvedla, že si všimla toho, že děti italských imigrantů mají velmi omezené možnosti v rámci vzdělávání. Uvedla, že tyto děti studují pouze pár let na veřejné základní škole a brzy bývají umístěny do pracovního procesu, nejčastěji do továren. Tyto děti nemají tak možnost naučit se řádně číst, osvojit si komplexní znalosti a získat potřebné sociální kompetence.¹⁵⁷

Jane také v souvislosti s italskými dětmi uvedla, že tyto děti jsou bohužel na americké půdě poněkud dezorientované. Jsou pod velkým tlakem, protože mají krátký čas na to, aby si vštípily základy. Také mají v cestě za vzděláním bariéru, která představuje neznalost jazyka. Jane poukázala na skutečnost, že tyto děti musí většinou sedět ve třídě potichu, tudíž nemají možnost získat dostatečnou slovní zásobu a nemají tak velký prostor pro zlepšení mluveného projevu. Další bariéru viděla v tom, že rodiče těchto dětí také mnohdy nemají patřičné vzdělání, které by jim umožnilo rozvíjet v rámci vzdělávání vlastní děti.¹⁵⁸

Jane během svého působení ve vzdělávání docílila toho, aby též matky dětí a pracující ženy se mohly vzdělávat. Uzavřela spolupráci se školou „Rockford Female Seminary“. Ženy si mohly doplnit mezery ve vzdělání prostřednictvím letní školy.¹⁵⁹

¹⁵⁷ FISCHER M., *Jane Addam's Evolutionary Theorizing: Constructing „Democracy and Social Ethics“*, The University of Chicago, 2019, s. 125. ISBN 978-0-226-63132-5

¹⁵⁸ FISCHER M., *Jane Addam's Evolutionary Theorizing: Constructing „Democracy and Social Ethics“*, The University of Chicago, 2019, s. 127. ISBN 978-0-226-63132-5

¹⁵⁹ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s. 234. ISBN 978-0-8122-1952-4

Obrázek 18: Letní škola pro pracující ženy (1891)

Zdroj: *The Education of Jane Addams*¹⁶⁰

Jane Addams vnímala vždy vzdělávání jako určitý proces, který závisí hlavně na čerpání ze zděděných zdrojů, pramenící přímo z lidské hlubší minulosti. Tyto zdroje jsou důležitější pro budoucí život, více než vzdělávání pramenící z nové zkušenosti. Touto myšlenkou Jane zapouzdřila svou vzdělávací filosofii, která je důkladně evoluční a rovněž expanzivně demokratická. V první řadě je zapotřebí uvědomit si, že člověk je biologickou bytostí, kterou tvoří fyzikální vztah se zemitými materiály. Dále je nutné si uvědomit, že člověk je bytost společenská, která má své instinkty, umožňující přežití a

¹⁶⁰ BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004, s. 234. ISBN 978-0-8122-1952-4

existenci jako takovou. Vzdělávací filosofie Jane Addams se v demokratické rovině opírá též o sociální transformace a vzdělávání jako takové.¹⁶¹

Problematika vzdělávací filosofie Jane Addams závisí na jejím výkladu minulosti. Její uchopení a odkazy rezonují dodnes se sociální historií, pracovní historií, historií žen a také s historií podrobených lidí.¹⁶²

7 VZDĚLÁVÁNÍ A DNEŠNÍ SPOLEČNOST

Vzdělávání jako takové probíhá v aktuální době v celosvětovém měřítku celoživotně, tedy v rámci svého ideálu svým způsobem nepřetržitě. Celoživotní učení jako takové můžeme na základě jeho podstaty členit do dvou základních etap. Tyto etapy označujeme jako počáteční vzdělávání a další vzdělávání. Celoživotní vzdělávání lze probíhat formální, neformální a informální cestou.¹⁶³

Je zcela evidentní, že zavedení a realizace celého konceptu celoživotního vzdělávání pro všechny její cílové skupiny a též pro samotné jednotlivce představuje velice významnou proměnu celkového vzdělávacího systému, a též tvoří jeden ze základních principů evropské, tedy i české vzdělávací politiky. Celoživotní učení se pochopitelně pojí také s jedním důležitým smyslem. Ten smysl tkví ve skutečnosti, že celoživotní nebo též všeživotní učení přináší posun od dosavadního a jediného institucionálního pojetí a vede k rozvoji dalších forem vzdělávání. Veškeré detaily, které se celoživotního učení

¹⁶¹ FISCHER M., *Jane Addam's Evolutionary Theorizing: Constructing „Democracy and Social Ethics“*, The University of Chicago, 2019, s. 143-144. ISBN 978-0-226-63132-5

¹⁶² FISCHER M., *Jane Addam's Evolutionary Theorizing: Constructing „Democracy and Social Ethics“*, The University of Chicago, 2019, s. 145. ISBN 978-0-226-63132-5

¹⁶³ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. 2011, s. 51. ISBN 978-80-7452-012-9

týkají, jsou popsány v „Memorandu o celoživotním učení“, ve kterém se definují rovněž výše zmíněné formy či chcete-li cesty učení.¹⁶⁴

V rámci této kapitoly autorka diplomové práce popíše jednotlivé formy učení a uvede požadavky společnosti na vzdělávání, dále bude definovat aktuální podmínky pro vzdělávání a v neposlední řadě uvede vzdělávací úkoly a cíle, které se týkají právě samotného vzdělávání na území České republiky a svým způsobem se dotýkají též vzdělávání v Evropě jako takové.

7.1 FORMY SOUČASNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

V rámci této podkapitoly bude autorka definovat, jak již název napovídá, formální, neformální a informální vzdělávání.

Formální vzdělávání jako takové se též označuje jako vzdělávání školské. Je realizováno tedy primárně ve vzdělávacích institucích, zejména ve školách. Toto vzdělávání je legislativně vymezeno, má své funkce, cíle, organizační formy a rovněž své evaluační (hodnotící) metody. Vzdělávání v této podobě je taktéž odstupňované a na sebe navazující. Mezi tyto vzdělávací stupně řadíme stupeň základní, střední a vysokoškolský. Po úspěšném absolvování formálního vzdělávání účastníci, zpravidla žáci a studenti, vždy obdrží doklad, kterým mohou své vzdělání prokazovat. Mezi tyto doklady řadíme zejména vysvědčení, certifikáty a diplomy.¹⁶⁵

Neformální vzdělávání na rozdíl od formálního vzdělávání naopak představuje mimoškolské vzdělávání a realizuje se zpravidla formou workshopů, seminářů a jednotlivých kurzů. Tato forma vzdělávání probíhá většinou u zaměstnavatelů či v různých institucích. Instituce mohou být například soukromého či neziskového charakteru. Některé kurzy neformálního vzdělávání mohou však probíhat i v běžných

¹⁶⁴ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*.1. vyd.2011, s.47. ISBN 978-80-7452-012-9

¹⁶⁵ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*.1. vyd.2011, s.51. ISBN 978-80-7452-012-9

školách. Neformální vzdělávání se zaměřuje primárně na získávání určitých kompetencí, vědomostí, dovedností a zkušeností. Získané kompetence, znalosti a vědomosti mají napomoci jedinci žít lépe, zlepšit jeho celkové společenské postavení a nalézt mu vhodné pracovní uplatnění. Mezi neformální vzdělávání, které není orientováno na ucelené stupně vzdělávání, můžeme zahrnout rovněž různé rekvalifikační kurzy, počítačové kurzy, kurzy cizích jazyků, povinná školení zaměstnanců, kurzy autoškol a též krátkodobá školení zaměřená například na aktuální legislativní změny.¹⁶⁶

Informální učení jako takové lze chápat jako proces získávání určitých vědomostí, dovedností, postojů a kompetencí, pramenících z každodenních zkušeností a činností. Toto učení lze realizovat jak v zaměstnání, tak v rodině i ve volném čase. Informální učení zahrnuje též sebevzdělávání. V tomto modelu nelze dle autorů publikace „Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století“ formálně dokázat a ověřit nabyté znalosti, kompetence i dovednosti získané právě sebevzděláváním.¹⁶⁷

V rámci informálního učení však můžeme vzít též v potaz zákon č. 179/2006 Sb. „Zákon o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání)“ a ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon upravuje systém ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, dále kvalifikace, kvalifikační i hodnotící standardy profesní kvalifikace, Národní soustavu kvalifikací a pravidla udělování, prodlužování platnosti i odnímání autorizace k ověřování výsledků dalšího vzdělávání a v neposlední řadě rovněž práva a povinnosti účastníků a působnost orgánů státní správy v oblasti ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.¹⁶⁸

¹⁶⁶ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. 2011, s. 51. ISBN 978-80-7452-012-9

¹⁶⁷ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2011, s. 51. ISBN 978-80-7452-012-9

¹⁶⁸ *Zákon č. 179/2006 Sb.* [online]. [cit. 2020-01-24] Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/zakon-c-179-2006-sb>

7.2 POŽADAVKY SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI, PODMÍNKY, VZDĚLÁVACÍ ÚKOLY A CÍLE

Je zcela zřejmé, že přemýšlet o edukaci jako takové (tedy o vzdělávání), můžeme též na základě více úhlů pohledů. A rovněž si můžeme o edukaci pokládat mnoho již vyřčených i nevyřčených otázek. V první řadě si můžeme klást otázku, zda má edukace jako taková sloužit právě a primárně jedinci, politice, náboženství či komplexně celé společnosti.¹⁶⁹

Dle zakladatele vědecké pedagogiky (Herbarta) se vycházelo vždy z předpokladu, že pedagogika nemá ze své podstaty vůbec sloužit politice a také jistým politickým záměrům. Herbartova myšlenka, která se svým způsobem opírala též o postoj J.J. Rousseaua, uváděla, že „*cesta od politiky do pedagogiky je falešná*“. J. J. Rousseau proto vytvořil postavu Emila, tedy jakýsi konstrukt dítěte, jehož soběstačnost a autonomii musí pedagogika hájit včetně autonomie vlastní. Co se týče uchopení požadavků společnosti na vzdělávání, můžeme rovněž uvést, že existuje též liberální vzdělávací tradice vycházející z křesťanského školství. Tato tradice tvořila dosud dominantní vzdělávací teorii celého západního světa a do jisté míry stále silně zasahuje do současného myšlení o vzdělávání.¹⁷⁰

Aktuální teorie vzdělávání vychází též z určitého subjektu a individua. Vzdělávání jako takové je zároveň odkazováno na jednotlivé a určité obsahy, objekty a hodnoty, které si má daný subjekt v rámci celého procesu vzdělávání osvojit. Osvojováním hodnot jedinec rozvíjí a obohacuje stále, a především vlastní duchovní síly. Dle MŠMT

¹⁶⁹ BENEŠ M., *Andragogika*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014, s.131. ISBN 978-80-247-4824-5

¹⁷⁰ BENEŠ M., *Andragogika*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014, s.131. ISBN 978-80-247-4824-5

představuje současná vzdělávací politika v České republice rozvoj celého vzdělávacího systému, který vyjadřuje klíčovou myšlenku, že vzdělávání je svou vlastní hodnotou.¹⁷¹

Co se týče samotných úkolů vzdělávání, do jistého popředí se dostaly zejména tři úkoly stěžejní, které byly definovány již na prahu 21. století. Tyto úkoly byly taktéž publikovány a představeny v několika důležitých strategických dokumentech. Mezi tyto úkoly patří:

- vytvořit celoživotní učení prospěšné pro všechny, vytvořit spravedlivé podmínky a poskytovat všem na základě principu spravedlnosti vzdělávací příležitosti a vytvářet a udržovat sociální soudružnost,
- zajistit rozvoj sociálních a profesních kompetencí, které jsou ve společnosti právě zapotřebí, dále rozvíjet ekonomiku, která je založena na znalostech,
- a prostřednictvím výzkumů (pedagogický výzkum, andragogický výzkum) zajišťovat i stimulovat inovace vyučování a učení v institucích (ve školách), dále zlepšovat postavení učitelů ve společnosti a neustále zvyšovat jejich kompetence a profesionální úroveň.¹⁷²

Vláda České republiky spolu s MŠMT přijala již v roce 2007 velice významný koncepční dokument, určený především pro realizaci v roce 2008. Tento dokument byl pojmenován jako „Strategie celoživotního učení ČR“. Tento dokument zahrnoval detailně vypracovaný koncept, který obsahoval jednotlivé návrhy a opatření týkající se konkrétních úkolů pro všechny aktéry vzdělávání. Mezi aktéry vzdělávání byla umístěna hlavně ministerstva a vysokoškolská zařízení. Do dokumentu samozřejmě patřily též finanční nároky a možnosti pokrytí těchto vzniklých požadavků.¹⁷³

¹⁷¹ BENEŠ M., *Andragogika*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014, s.132. ISBN 978-80-247-4824-5

¹⁷² VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2011, s.49. ISBN 978-80-7452-012-9

¹⁷³ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2011, s.49. ISBN 978-80-7452-012-9

„Strategie celoživotního učení ČR“ jako taková vznikla rovněž ve spolupráci s „Národním ústavem odborného vzdělávání“ (NÚOV). Dokument se stal krátce po svém vzniku i základním pramenem pro ostatní průřezové, dílčí koncepce a svým způsobem i pro vzdělávací politiku. Prioritou dokumentu se stalo zajišťování, definování a plnění cílů směřujících k podpoře osobního rozvoje, vzdělávání, sociální sounáležitosti, soudružnosti, aktivního občanství a též ke konkurenceschopnosti u všech obyvatel České republiky.¹⁷⁴

„Strategie celoživotního učení ČR“ vycházela z již daných a zveřejněných předpokladů. Tyto předpoklady byly definovány již v samotné „Lisabonské strategii“. Celá česká strategie se o původní předpoklady tedy při svém vzniku opírala. Strategie se skládala celkem ze čtyř částí. První část se věnovala pojmovému úvodu a sledovala celkové pojetí celoživotního učení v rámci publikovaných strategických dokumentů České republiky a celé Evropy. Druhá část měla analytický charakter. Druhá část zahrnovala tedy především kontextovou analýzu sociálně-ekonomického i politického vývoje z pohledu makroekonomického a demografického, dále z hlediska situace na aktuálním trhu práce a stavu zaměstnanosti. Rovněž obsahovala SWOT analýzu a analýzu celkové společnosti. Třetí část strategie obsahovala již vzniklou strategii jako takovou, konkrétně sedm směrů, jež ovlivňovaly a měly ovlivňovat právě celoživotní učení. Poslední, tedy čtvrtá část, obsahovala provázanost všech navrhovaných směrů s jednotlivými operačními programy České republiky. Dokument jako takový tedy tvořil již od svého vzniku ucelenou strategii celoživotního učení v oblasti počátečního, všeobecného, odborného, terciárního a dalšího vzdělávání v souladu s již výše zmíněnou „Lisabonskou strategií EU“, jež se rovněž zabývala komplexním vzdělávacím systémem, tedy vzděláváním od základní až po terciární úroveň. „Lisabonská strategie“ však neopomenula ani témata související s kurikulární reformou, podporou výuky ICT ve všech školách, snižováním vzniklých sociálních a dalších nerovností v rámci přístupu

¹⁷⁴ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2011, s. 52. ISBN 978-80-7452-012-9

samotného vzdělávání a též mimoškolních i zájmových aktivit. Velmi silný důraz kladla především na podporu dalšího vzdělávání.¹⁷⁵

Mezi již výše zmíněné strategické směry pro rozvoj celoživotního učení v České republice patří: uznávání a prostupnost, rovný přístup, sociální partnerství, funkční gramotnost, stimulace poptávky, kvalita a poradenství.¹⁷⁶

Vláda ČR přijala v roce 2009 tzv. „Implementační plán Strategie celoživotního učení“. Tento plán měl za úkol zajistit, aby jednotlivé rezorty zabezpečily samotnou realizaci již dříve definovaných a uvedených opatření. „Implementační plán Strategie celoživotního učení“ vypracovalo MŠMT v úzké spolupráci s Hospodářskou komorou ČR, dále se zástupci zaměstnavatelů, odborníků a zaměstnanců, kteří sami působili především v oblasti vzdělávání. Plán jako takový obsahoval postup, odpovědnosti, časové harmonogramy, organizaci a finanční zajištění celé implementace. Dokument měl ve své podstatě zajistit především vzájemný soulad mezi podnikatelským prostředím a vzdělávací oblastí.¹⁷⁷

„Evropská komise“ zveřejnila v roce 2006 osm oblastí klíčových kompetencí, které jsou spojovány rovněž se vzděláváním. Mezi tyto kompetence patří: komunikace ve svém rodném jazyce, komunikace v cizích jazycích, matematická kompetence a základní kompetence v oblasti technologií a vědy, kompetence v rámci práce s digitálními technologiemi, kompetence k samotnému učení, kompetence občanské a sociální, smysl pro podnikavost a iniciativu a v neposlední řadě kulturní povědomí a schopnost vyjádření. Vzniklý „Evropský rámec kvalifikací pro celoživotní učení“ zahrnuje konkrétní deskriptory, které umožňují definovat úrovně v samotném rámci, což znamená, že každou

¹⁷⁵ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2011, s.52. ISBN 978-80-7452-012-9

¹⁷⁶ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2011, s.54-55. ISBN 978-80-7452-012-9

¹⁷⁷ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2011, s.55-56. ISBN 978-80-7452-012-9

úroveň můžeme definovat právě vzniklým souborem deskriptorů. Tyto deskriptory označují jednotlivé výsledky učení, které by měly odpovídat kvalifikacím na určité úrovni v celém evropském systému kvalifikací. Evropský rámec kvalifikací tedy definuje úroveň znalostí, kompetencí a dovedností.¹⁷⁸

Vzhledem k tomu, že se v této kapitole řeší aktuální vzdělávání na území České republiky a též vzdělávání v kontextu Evropské unie, je nutno podotknout, že vzdělávání ovlivňuje též migrace obyvatel. Edukace cizinců byla v rámci evropského vzdělávacího systému popsána v takzvané „Zelené knize“, a to konkrétně již 3. července roku 2008. Tento pramen se zabýval přistěhovalectvím a vnitřní mobilitou v rámci celé Evropské unie. Za klíčový úkol se toho času především považovalo zabránit segregaci na školách a zajistit rovnoprávné podmínky ve vzdělávání, vypořádat se s větším množstvím užívaných jazyků, vypořádat se též s působením více kultur na evropském území, zlepšovat samotné interkulturní dovednosti, přizpůsobovat se nárokům a cílovým skupinám, tvořit a upevňovat vztahy mezi vzdělávacími institucemi, rodinou či komunitou.¹⁷⁹

Konkrétně v České republice se téměř ve všech případech dosud stávalo, že vzdělávání cizinců bylo součástí určité společenské odpovědnosti firem. Jedná se o velmi populární a moderní koncept. Firmy (většinou zahraničního původu) v rámci tohoto konceptu realizují běžně aktivity, které podporují etické podnikání, spolupráci mezi podniky a školami, umožnění flexibilních forem pracovních aktivit, resocializace propuštěných zaměstnanců a jejich návrat do pracovního procesu, nárůst kvality bezpečnosti práce či nárůst ekologické výroby. Je také nutno uvést, že od roku 2011 je možné, aby kvalifikovaný cizinec obdržel tzv. „Modrou kartu“. Tato karta se vystavuje cizinci, který by chtěl na území ČR pobývat déle než tři měsíce a bude pracovat na pracovní pozici, která vyžaduje vysokou kvalifikaci. Cizinec, který má o kartu zájem by

¹⁷⁸ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2011, s. 59. ISBN 978-80-7452-012-9

¹⁷⁹ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2011, s. 102-103. ISBN 978-80-7452-012-9

měl mít tedy vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání a měl by mít za sebou studium delší než tři roky.¹⁸⁰

Jelikož za doby evropského předsednictví České republiky platnost „Lisabonské strategie“ končila, byl přijat dokument navazující. Tento dokument se nazývá „Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě“. Dokument obsahuje výše zmíněnou koncepci čtyř strategických cílů a též určitou vizi vzdělávání do konce roku 2020. Strategický rámec byl tvořen taktéž čtyřmi pilíři. Tyto pilíře byly utvořeny z těchto bodů:

- je potřeba realizovat celoživotní učení a mobilitu,
- je potřeba zlepšit kvalitu a efektivitu vzdělávání a dále zlepšit kvalitu a efektivitu odborné přípravy,
- je zapotřebí podpořit spravedlnost, sociální soudržnost a aktivní občanství,
- a je též zapotřebí posílit kreativitu a inovaci na všech úrovních samotného vzdělávání a též odborné přípravy. K tomuto bodu rovněž patří posílení podnikatelských schopností.¹⁸¹

Strategie v koncepci „Evropa 2020“ byla zveřejněna Evropskou komisí již v roce 2010. Tato unijní hospodářská strategie měla za cíl určit a stanovit vizi evropského tržního a sociálního hospodářství pro celé 21. století. V návaznosti byly stanoveny tři klíčové priority. Mezi tyto priority můžeme zařadit: rozvoj ekonomiky v návaznosti na získaných znalostech a inovacích (inteligentní růst), podporu konkurenceschopnosti a ekologičtější ekonomiky (udržitelný růst) a také podporu ekonomiky s vysokou zaměstnaností a celkovou soudržností (růst podporující začlenění).¹⁸²

¹⁸⁰ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2011, s. 105. ISBN 978-80-7452-012-9

¹⁸¹ VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2011, s. 61-62. ISBN 978-80-7452-012-9

¹⁸² VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2011, s. 64. ISBN 978-80-7452-012-9

V rámci této části diplomové práce také nesmíme opomenout dokument zcela nový. MŠMT vydalo v říjnu roku 2020 brožuru s názvem „Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+“. Jedná se o dokument, který navazuje na výše zmíněný dokument s názvem „Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020“. Úkolem nové strategie je zajistit efektivní a plynulý přechod vzdělávání do dalšího desetiletí, tedy připravit adekvátně vzdělávací systém ČR na nové výzvy, dále řešit problémy, které jsou ve školství stále aktuální a přetrvávající. Dokument má ve své podstatě obecnou povahu a popisuje aktuální priority, které je třeba v daném období řešit, a to především v regionálním školství, v rámci zájmového i neformálního vzdělávání a též na poli celoživotního učení. Dokument rovněž rozpracovává v obecném měřítku priority vysokého školství, které by měly být v platnosti od roku 2021. Koncept jako takový má dva prioritní a stěžejní strategické cíle, které se právě zaměřují na proměnu obsahu vzdělávání a též na snižování ve společnosti evidentních sociálních nerovností. Tyto dva cíle jsou zpracovány do tzv. strategických linií. Tyto linie se zaměřují především na proměnu vzdělávání jako takového, řešení vzniklých nerovností, na podporu škol a pedagogů, na zvýšení odborných kapacit, na získání důvěry a zajištění vzájemné spolupráce, včetně zajištění stabilního financování.¹⁸³

Dle publikace je vzdělávací soustava ČR aktuálně a poněkud různorodá. Mezi jednotlivými školami a pedagogy existují evidentní a velké rozdíly. Některé části vzdělávací soustavy předkládané cíle již dávno naplňují a aktuálně navrhovaná opatření již delší dobu přímo realizují v pedagogické praxi. Pro některé školy budou však konkrétní opatření možnou a novou inspirací pro plnění stanovených cílů. Je nutno uvést, že existují však i školy, pro které v dokumentu navržené cíle a opatření budou znamenat velice zapeklitou a náročnou výzvu. Takovým školám by však dle příslibu v dokumentu měla být poskytnuta pomoc a podpora v adekvátní míře.¹⁸⁴

¹⁸³ FRYČ, J., MATOUŠKOVÁ, Z. A KOL. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: MŠMT, 2020, s. 9. ISBN 978-80-87601-47-1

¹⁸⁴ FRYČ, J., MATOUŠKOVÁ, Z. A KOL. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: MŠMT, 2020, s. 9. ISBN 978-80-87601-47-1

V publikaci je uvedeno, že se chystají poněkud rozsáhlé změny v rámci realizace samotného vzdělávání. Tyto změny se dotknou například podmínek pro vykonávání maturitní zkoušky a dále posilování celkové digitální kompetence žáků i pedagogů, což je aktuálně skutečně zapotřebí. Digitální gramotnost představuje velice aktuální téma. Dalo by se rovněž uvést, že rozvoj digitálních technologií představuje klíčovou roli v rámci proměny celého hospodářství a celé společnosti. Je tedy z objektivního hlediska nutné, aby si žáci i pedagogové osvojili znalosti a dovednosti, které budou umět následně zodpovědně, samostatně a též vhodně užívat především v kontextu vzdělávání, práce, ale i zábavy. Je důležité, aby žáci uměli vyhledávat, posuzovat, třídít a vhodně spravovat získané informace. Je rovněž třeba, aby bylo zcela využito digitální prostředí a využit jeho celistvý potenciál. Též je však zapotřebí znát rizika, která digitální technologie rovněž přináší do lidského života. Učitel by v rámci digitálního vzdělávání měl představovat takového pedagoga, který ukáže žákům či studentům slabé i silné stránky, kterými informační technologie disponují. Využívání digitálních technologií by se mělo stát samozřejmostí v rámci všech oblastí vzdělávání a rovněž by se mělo stát součástí výuky samotné. Na významu budou rovněž nabývat komplexní dovednosti, infromatické myšlení a multidisciplinarita. Přihlédneme-li k dynamice aktuální společnosti a k dynamice změn v obecném měřítku, digitální vzdělávání představuje jakousi flexibilní cestu k tomu, aby student po získání vzdělání mohl uplatnit své znalosti aktivně na trhu práce. Digitální vzdělávání tedy vystupuje jako vzdělávání do budoucna, nikoliv do přítomnosti. V neposlední řadě je nutno podotknout, že technologické trendy ovlivňují rovněž činnost pedagogů. Díky technologickým trendům mohou pedagogové zkvalitnit celou výuku a snadněji rozvíjet inovativní metody a též formy vzdělávání. V rámci zavádění technologií do praxe je však nutné předem zajistit adekvátní podmínky na úrovni hardwaru (software, aplikace, zařízení) a též celkovou údržbu.¹⁸⁵

Další změna, která z publikace vyplývá, se týká proměny samotného učiva, užívaných metod a forem vzdělávání. Za klíčové motivy se považuje zejména snaha o nalezení cest, které budou směřovat k motivaci studentů, osvojení si práce s chybou systematickým

¹⁸⁵ FRYČ, J., MATOUŠKOVÁ, Z. A KOL. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: MŠMT, 2020, s. 31. ISBN 978-80-87601-47-1

přístupem a též k vytvoření podmínek pro individuální vzdělávání. Smyslem celé proměny bude tedy rozvoj u všech žáků. Proměna se bude týkat především struktury probíraného učiva. Tato proměna povede zřejmě k výraznému snížení celkového objemu učiva. Ústup od širokého objemu očekávaných a získaných znalostí by měl podpořit primárně schopnost žáka hlouběji porozumět problémům v širších kontextech. Ústup jako takový se totiž chystá na základě předpokladu, že dnešní studenti jsou přehlcováni informacemi a také na základě uvedené skutečnosti, že probírané učivo je příliš široké a obsahuje informace, které nejsou příliš podstatné. Dalším uvedeným faktem je, že učitelé v rámci výuky nestíhají probrat povinný obsah a žáci nemají dostatečný prostor pro osvojení nových poznatků a pochopení dané souvislosti probírané látky, ba co víc, nemají možnost látku aplikovat do reálné situace. Nedostatek prostoru představuje právě pro žáka nevýhodu. Žák kvůli nedostatku potřebného prostoru nezvládne probíranou látku zcela pochopit a zapamatovat. Vzhledem k uvedeným skutečnostem je tedy jasné, že je třeba, aby vznikl nový, modernizovaný, provázaný a uchopitelně vymezený obsah kurikula, který daleko lépe vymezí a popíše vztah dané vzdělávací oblasti k jednotlivým a očekávaným cílům. Důraz by měl být kladen zejména na využívání znalostí ke kreativním aktivitám a týmové spolupráci. Také by se měly jednotlivé předměty propojit, například předměty z oblasti přírodních věd a matematiky by měly být více uplatňovány v praxi, což by napomohlo k rozvoji kritického myšlení u všech žáků. Rovněž by se měly utvářet podmínky pro realizaci výuky mimo školní prostředí. Studenti by měli více v rámci výuky být v přírodě a navštěvovat různé instituce, které jsou propojené se vzdělávacími institucemi a s reálným životem. Studenti by měli získat příležitosti pro rozvoj poznatků v souvislostech, měli by rozvíjet své dovednosti a získávat praktické zkušenosti. Také by měli být účastni badatelských a projektových aktivit, kdy by využívali metody kreativního učení a „koncepte STEM“. Využívání těchto metod by jistě mělo motivační přesah k celoživotnímu učení jako takovému.¹⁸⁶

Dle strategické linie číslo jedna se rovněž chystá revize rámcových programů, která bude vycházet z aktuálních pramenů, a to především pro zachování základní struktury a

¹⁸⁶ FRYČ, J., MATOUŠKOVÁ, Z. A KOL. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: MŠMT, 2020, s. 26. ISBN 978-80-87601-47-1

pojmu. Zachována bude rovněž dvoustupňová úroveň kurikula, která se pohybuje na úrovni rámcového vzdělávacího programu. Revize vzdělávacích programů by měla být příležitostí pro úpravu kurikula a pro redefinování klíčového a rozvíjejícího se učiva. Rámcové vzdělávací programy by měly být nově dle aktuálních možností průběžně aktualizovány a to tak, aby obsah a cíle vzdělávání skutečně korespondovaly se vzdělávacími potřebami studentů a žáků. Do tvorby a samotné aktualizace budou dle plánu zapojeni v první řadě učitelé, kteří vykonávají pedagogickou praxi a též další odborníci, kteří působí aktivně ve vzdělávací sféře. Revize jako taková bude tedy reagovat fundovaně na aktuální trendy a na vývoj společnosti jako takový. Každá škola bude mít navíc možnost rozhodnout, zda bude využívat vzorových a již centrálně vypracovaných vzdělávacích programů či si škola vypracuje vzdělávací program vlastní. Každé škole bude nabídnuta případná a potřebná podpora. Je možné, že podporu využijí zejména školy, které působí ve specifických oblastech a podmínkách.¹⁸⁷

„Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+“ dále obsahuje také novinky, které se týkají občanského vzdělávání. Jako cíl je u občanského vzdělávání vymezena, tedy uvedena potřeba společnosti vybavit každého občana kompetencemi, které jsou nutné pro zodpovědný život ve společnosti, která je demokratická. Je tedy zapotřebí, aby občan měl osvojené vědomosti a znalosti pro hájení a prosazování demokratických principů, hodnot, dále vědomosti a znalosti sloužící k ochraně vlastních a lidských práv obecně a k rozvoji občanské soudružnosti. Občanské vzdělávání by mělo dle strategie i nadále vést ke vzájemnému respektu a toleranci, avšak také ke kritickému myšlení a v neposlední řadě k aktivnímu zájmu o veřejné dění a o samotný život.¹⁸⁸

Nová koncepce se dále bude snažit inovovat vzdělávání na středních školách, vyšších odborných školách a též v rámci neformálního vzdělávání a celoživotního učení. U celoživotního učení je stále platné to východisko, které se opírá o skutečnost, že je nutná

¹⁸⁷ FRYČ, J., MATOUŠKOVÁ, Z. A KOL. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: MŠMT, 2020, s. 27. ISBN 978-80-87601-47-1

¹⁸⁸ FRYČ, J., MATOUŠKOVÁ, Z. A KOL. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: MŠMT, 2020, s. 32-33. ISBN 978-80-87601-47-1

určitá připravenost jednotlivce pro to, aby byl schopen učit se během celého jeho života. Rolí vzdělávacího systému je tedy vytvářet pozitivní vztah k učení a připravit jedince na to, že se bude neustále rozvíjet a učit během svého celého života. Za úkol vzdělávacích institucí se tedy považuje prioritně vedení lidí bez ohledu na věk k podnikavosti, která se týká právě více životních rovin. Do těchto rovin řadíme například rovinu osobní, společenskou či pracovní. Celoživotní učení jako nepřetržitý proces opravdu spoléhá na podmínku, že je člověk připraven učit se. Dle nové koncepce by mělo dojít k transformaci trhu práce. Samotná transformace by měla vést k navýšení počtu volných pracovních pozic, k zániku některých stávajících a nepotřebných pozic, k identifikaci individuálních potřeb jedince, k identifikaci potřebných znalostí a dovedností. V rámci neformálního vzdělávání by měla existovat větší nabídka pestrých aktivit a organizací, které tuto formu vzdělávání nabízejí. Mělo by dále dojít k rozvoji klíčových kompetencí, především u mladých lidí, také k rozvoji kompetencí v rámci celoživotního učení. Lidé by měli být podporováni k tomu, aby absolvovali další vzdělávání. Také by mělo dojít k podpoře organizací, které pracují především s dětmi a mládeží ve volném čase a které poskytují dětem znalosti, dovednosti a výchovu.¹⁸⁹

7.2.1 ZNALOSTNÍ SPOLEČNOST JAKO HLAVNÍ CÍL SOUČASNÉHO EVROPSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Největším a stále aktuálním cílem celé Evropy je dosáhnout v rámci vzdělávání takové úrovně, aby bylo možné evropskou společnost jako celek označit pojmem znalostní společnost. Tento cíl byl součástí již v této práci zmíněné „Lisabonské strategie“, která obsahovala určitou představu společnosti o vědění a o modernizačních teoriích. Dále obsahovala analýzu a prognózu. Celá koncepce znalostní společnosti závisí na předpokladu, že bude i nadále růst množství a též význam znalostí, a to především v rámci vědeckých poznání a aplikace do praxe.¹⁹⁰

¹⁸⁹ FRYČ, J., MATOUŠKOVÁ, Z. A KOL. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: MŠMT, 2020, s. 38-39. ISBN 978-80-87601-47-1

¹⁹⁰ BENEŠ M., *Andragogika*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014, s.149. ISBN 978-80-247-4824-5

Koncepce znalostní společnosti a myšlenky celoživotního vzdělávání a učení spolu navzájem relativně úzce souvisí. Celoživotní učení je aktuálně nutností, mnohdy též povinností a v návaznosti se často hovoří o učící se společnosti. Dalo by se rovněž uvést, že rétorika celé znalostní společnosti se stala v rámci normativních koncepcí také součástí velkých organizací. Mezi tyto organizace patří například „UNESCO, OECD a EU“.¹⁹¹

Znalostní společnost by měla být tvořena z velké části vědomostmi. Tyto vědomosti mají být hlavně systematického a vědeckého charakteru. Pouhé zkušenosti jsou v rámci této myšlenky nedostatečné.¹⁹²

8 VZDĚLÁVACÍ A SOCIÁLNÍ POTŘEBY DNEŠNÍ SPOLEČNOSTI

V návaznosti na kapitolu předchozí, ve které je mimo jiné uvedena zcela nová koncepce českého vzdělávání, lze v první řadě uvést, že vzdělávací a též sociální politika se snaží aktivně a pružně reagovat na veškeré změny, které se týkají v globálním měřítku celé lidské společnosti a lidských potřeb jako takových.

Během posledních pěti let například vznikla potřeba stát se digitálně gramotným občanem. Toto tvrzení lze dokázat tím, že již před pěti lety „Ministerstvo práce a sociálních věcí“ (MPSV) vypracovalo vlastní koncepci, která se zabývala právě strategií digitální gramotnosti ČR. Tato strategie měla již od uvedeného roku vést na našem území k příznivým výsledkům a měla být platná a příznivá do roku 2020. Strategie jako taková reflektovala právě společenské změny, které již v roce 2015 probíhaly v úzké souvislosti s nárůstem významu informací a znalostí. Také reagovala na důsledky, které vznikly na základě souvisejících společenských procesů. Mezi tyto procesy se řadí zejména rychlé globální šíření informačních a komunikačních technologií, nárůst produktivity v oblasti

¹⁹¹ BENEŠ M., *Andragogika*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014, s.150. ISBN 978-80-247-4824-5

¹⁹² BENEŠ M., *Andragogika*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014, s.150. ISBN 978-80-247-4824-5

utváření, zpracování a přenosu informací, a dále nárůst teoretického poznávání a vědění, ať už v kultuře, běžném životě, politice či ekonomice. Svou úlohu však hrál také každodenní sociální život, který byl též ovlivněn vztahy a oblastí sociálních hnutí. Digitální technologie jako takové se staly základním zprostředkovatelem pro utváření, zpracování a přenos informací. A jelikož je komunikace nedílnou součástí lidského života, zasáhla tato digitální změna jistě každou oblast společenského života všech občanů, a to buď přímo či nepřímo. Vzhledem ke společenskému kontextu je nutno uvést, že připojení společnosti k infrastruktuře ICT se stala jedním z klíčových faktorů pro účast na společenském životě. Stala se tedy jednou z nezanedbatelných podmínek sociálního začlenění. Toto začlenění se týká trhu práce, komunit, lokálních hnutí, vztahů s digitalizovanými médii a též s informačními prostředky státní správy. Pro současnou společnost platí, že význam digitálních technologií neustále roste, a proto je nutné zahrnout do vzdělávání právě získávání digitálních kompetencí a vnímání digitálních dovedností jako základní složky funkční gramotnosti každého jedince. Vývoj, který je s rozvojem digitálních technologií spojen, však zároveň utváří propast mezi jedinci, kteří se dokážou novému způsobu žití a komunikace přizpůsobit a mezi těmi, kteří to nedokážou, zpravidla ani vlastními silami. Výše zmíněná strategie byla v roce 2015 vymyšlena, aby pomohla zmírnit či odstranit širší negativních dopadů a zároveň rozvíjet digitální gramotnost u občanů ČR tak, aby občané byli schopni využívat potenciál technologií k osobnímu rozvoji, ke společenskému uplatnění a k celkovému zvyšování kvality lidského života.¹⁹³

Na základě psychologických teorií a též dle pohledu na celou problematiku, můžeme však stále považovat za reálné a aktuální i takové potřeby, které vychází z komplexní pětistupňové hierarchie (pyramidy) potřeb, kterou sestavil A.H. Maslow. Do této pyramidy řadíme následující potřeby: fyziologické potřeby, potřebu bezpečí, sociální potřeby, potřebu autonomie (svobody) a potřebu seberealizace (sebenaplnění).¹⁹⁴

¹⁹³ MPSV. *Strategie digitální gramotnosti ČR na období od 2015 do 2020*. 2015, [online]. [cit.2020-10-30]. s.3. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/strategie-digitalni-gramotnosti-cr>

¹⁹⁴ BEDNÁŘ, M. *Manuál zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe*. Olomouc: Caritas – Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2014, s. 40. ISBN 978-80-87623-10-7

V rámci sociálního hlediska lze i napříč celkové proměny a vývoje celé společnosti neustále uvádět a tvrdit, že lidské potřeby a též schopnosti v rámci učení a žití běžného života, ovlivňuje především prostředí, ve kterém žijeme a prostředí, ze kterého pocházíme. Dle Musilové má funkční a zdravá rodina stále výsadní postavení ve věci uspokojování psychologických a sociálních potřeb, převážně u dítěte. Právě mezi základní potřeby dítěte patří stále pocit jistoty, lásky, bezpečí, seberozvoje a sebedůvěry. Již každého jedince v dětském věku velmi ovlivňují určité modely rolí, modely vztahů i kontakty s vnitřním a vnějším prostředím. Pokud však dítě žije a vyrůstá v rodině, která je v jakémkoliv směru a smyslu dysfunkční, je právě dítě ohroženo a vystaveno negativnímu vlivu nezdravých zkušeností a nežádoucího modelu chování. Chování rizikových rodičů působí především prostřednictvím chování extrémního charakteru, které se vyznačuje buď tím, že je příliš tvrdé, nekompromisní, trestající a citově chladné nebo naopak příliš měkké, nedůsledné a bez zájmu. Citový chlad pramení zpravidla a zejména z extrémních interpersonálních vztahů a vůbec neprospívá právě socializaci a individualizaci dítěte. Rizikové rodiny lze ve své podstatě charakterizovat právě na základě negativních projevů chování jednoho nebo dvou dospělých. Tyto projevy jsou u jednoho nebo obou dominantní. Problémy, které v rámci negativních projevů vznikají, mohou děti v rodině frustrovat, později deprimovat a bránit jim v klidném a přirozeném uspokojování vlastních potřeb, které jsou považovány v jednotlivých vývojových etapách a v životě obecně za zcela základní a klíčové. Pokud se v rodině vyskytuje například bagatelizování, bezradnost či nezáměr, může ono dítě vést aktuálně i později během svého dospívání a dospělosti patologický způsob života.¹⁹⁵

Autorka této diplomové práce se sama v rámci vlastního profesního života dosud pohybovala v sociální sféře, což jí umožňuje nahlížet na problematiku vlastním a též odborným okem. Autorka této práce působila například více než tři roky jako sociální pracovnice v azylovém domě pro matky s dětmi, kde poznala, jak je právě uspokojování základních potřeb u dětí nezbytnou podmínkou pro formování jejich osobnosti a celkově podmínkou pro jejich zdravý vývoj ve všech oblastech lidského života. V rámci výkonu

¹⁹⁵ MUSILOVÁ, M. *Pedagogická diagnostika: teorie a její reflexe v praxi*. Olomouc: Jiří Musil – Psychologická výchovná poradna, 2011, s.86. ISBN 978-80-904822-3-4

své profese dále aktivně podporovala na základě individuálního plánování s uživatelkami posilování jejich rodičovských kompetencí, například nácvikem konkrétní činnosti. I dle Matouška je podpora rodičům ideálně realizována tak, že rodiče nejprve mají prostor pro sdílení svých těžkostí a potřeb, například s rodinou, přáteli či profesionálem. Tyto těžkosti se vyskytují právě v rámci jejich vlastní rodičovské role. Další formou podpory, kterou poskytujeme v návaznosti na zjištěné skutečnosti, může být například již výše uvedený nácvik řešení opakujících se situací, kterou právě konkrétní rodič v danou chvíli nezvládá samostatně.¹⁹⁶

Autorka rovněž může uvést na základě své vlastní praxe, že v případě potřeby daného rodiče, lze poskytnout též příslušné odborné poradenství nebo zprostředkovat rodičům kontakty na instituce, které se rozvojem rodičovských kompetencí zabývají též. Jako příklad takové instituce můžeme uvést „Středisko výchovné péče“. Pro rodiče jsou však k dispozici také kurzy, které jim mohou pomoci právě s posílením a rozvojem rodičovských kompetencí. Autorka této diplomové práce je v rámci výkonu své profese nápomocna matkám z azylového domu posilovat rodičovské kompetence, a to především díky realizaci projektu pod záštitou „Nadace Terezy Maxové dětem“. Autorka působí jako lektorka finanční gramotnosti, lektorka vaření a posilování rodičovských kompetencí, v rámci projektu „Dobrá hospodyňka, dobrá máma.“

Autorka zná a může uvést dále jako příklad projekt „Silní rodiče, silné děti“. Pokud však u rodiny nedochází k posilování rodičovských kompetencí a k trvalým a pozitivním změnám v rámci výchovy a zdravého vývoje dítěte, řeší situaci v rodině pracovníci „Sociálně právní ochrany dětí“, a to dle platného zákona a vhodných postupů.

Na základě vytváření této kapitoly si autorka ještě více uvědomila, že ač se společnost a její nároky mění, některé principy a potřeby zůstávají napříč generacemi neměnné. Rodina a výchova bude vždy zkrátka důležitá pro lidský život a pro objevování i uspokojování tradičních či nově vzniklých potřeb.

¹⁹⁶ MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2013, s. 219. ISBN 978-80-262-0213-4

9 VZTAH VZDĚLÁVACÍ FILOSOFIE JANE ADDAMS A SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI

Vzdělávací filosofie Jane Addams se bezesporu opírá o již vzniklé a výše uvedené filosofické myšlenky, proudy a směry. Jinými slovy by se dalo uvést, že si Jane svým vlastním způsobem adoptovala především „Americký pragmatismus“ a jeho stěžejní myšlenky, které si s naprostou samozřejmostí vyložila a upravila po svém. Ostatně to, že se tak stalo, je zcela evidentní, především z jejich autobiografických děl a z její celkové životní práce. Filosofický rámec, který si Jane ve své hlavě utvořila, se zabývá hlavně pochopením toho, co by měla v rámci svého života vykonat a z jakého důvodu.¹⁹⁷

Lze uvést, že i její vzdělávací filosofii můžeme i v dnešních dnech brát na zřetel.

ZÁVĚR

Jane Addams vedla bezesporu zajímavý a dlouhý život, který byl protkaný mnoha skutečnostmi. Jane Addams zažila během svého života mnoho ztrát, pádů, ale také úspěchů a radostí. Jane Addams byla velice bystrou ženou, která uměla vkládat energii do smysluplných projektů i aktivit. Uměla využít příležitostí a svého potenciálu, který zdědila po svém milovaném otci. Pro společnost byla velikým přínosem, jelikož v rámci své reformátorské snahy napomohla k tomu, aby byla omezena dětská práce a také k tomu, aby ženám bylo umožněno volit a zapojovat se do činností spojenými s veřejným životem. Jane Addams byla také důležitou osobností pro rozvoj sociální práce. Dodnes je Jane Addams považována za „pionýrku sociální práce“.

Na základě předchozích kapitol lze rovněž usoudit, že Jane Addams měla ke vzdělávání velmi rozporuplný vztah. Na jedné straně Jane uznávala skutečnost, že je

¹⁹⁷ SCHAAFSMA D., *Jane Addams in the Classroom*. Urbana, Chicago and Springfield: University of Illinois Press, 2014, s.23. ISBN 978-0-252-08025-8

obecné vzdělání jako takové pro život zapotřebí, avšak na straně druhé odmítala přijímat již tehdy zažité konvence, stereotypy a názory. Jane zkrátka nechtěla dopustit, aby pouze nabyté vědomosti tvořily symbol a jádro vzdělanosti. Také odmítala, aby vzdělání bylo k dispozici pouze mužům a lidem z bohatších vrstev. Usilovala o studium dětí a žen, o vzdělávání imigrantů a cizinců, o celoživotní vzdělávání a o nastolení míru a demokratických principů ve společnosti.

Jane Addams dle zjištěných informací uznávala právě soulad poznatků pramenících ze studia se zkušenostmi z praxe a běžného života. Dá se uvést a tvrdit, že myšlenky této ženy byly již ve své době velmi pokrokové a vzácné. Autorka si dovoluje označit na základě svého názoru myšlenky Jane Addams za nadčasové.

Autorka této diplomové práce též zastává názor, že i v dnešních dnech je zapotřebí získávat pro život jak znalosti, tak i praktické zkušenosti. Bez praktických dovedností bychom totiž nedokázali uspět v každodenním životě, ve kterém jsou na lidi kladeny různé a poněkud neskromné nároky, které souvisí s aktuální kulturou, politickou situací i náturou celé společnosti. V dnešní společnosti lidé plní různé sociální role, v rámci, kterých musí splňovat určitá a daná kritéria či úkoly společnosti, byť jsou lidé ve své podstatě svobodnější a mají více možností než společnost, ve které žila kdysi Jane Addams a její současníci. Autorka se také přiklání k názoru, že pro současné vzdělávání je důležité také vnímat historii a její odkazy.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BALÍK, S. *Právní dějiny evropských zemí a USA (stručný nástin)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-273-8

BEDNÁŘ, M. *Manuál zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe*. Olomouc: Caritas – Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2014. ISBN 978-80-87623-10-7

BENEŠ M. *Andragogika*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-4824-5

ČAPEK K. *Pragmatismus čili, Filosofie praktického života*. Praha: F. Topič, 1925.

ČAPEK K. *Pragmatismus čili, Filosofie praktického života*. Olomouc: Votobia, 2000. ISBN 80-7198-299-7

DUBOVICKÝ I. *Češi v Americe: české vystěhovalectví do Ameriky a česko-americké vztahy v průběhu pěti staletí*. Praha: Pražská edice, 2003. ISBN 80-86239-04-7

FRYČ, J., MATOUŠKOVÁ, Z. A KOL. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: MŠMT, 2020, s. 9. ISBN 978-80-87601-47-1

GOJOVÁ A. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006. ISBN 80-7368-154-4

HROCH J. *Pragmatismus a dekonstrukce v angloamerické filozofii*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-205-5

KOŘAN, M. *Člověk, poznání a mezinárodní politika pragmatismus a vědecký realismus jako filozofie vědy v mezinárodních vztazích*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008. ISBN 978-80-86506-75-3

KOVÁŘOVÁ, S. Laureáti Nobelovy ceny za mír. Olomouc: Alda, 1998.
ISBN 80-85600-53-6

MACHKOVÁ E. *Nástin historie a teorie dramatické výchovy*. Praha: NAMU, 2018.
ISBN 978-80-7331-487-3

MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2013, s. 219.
ISBN 978-80-262-0213-4

MUSILOVÁ, M. *Pedagogická diagnostika: teorie a její reflexe v praxi*. Olomouc:
Jiří Musil – Psychologická výchovná poradna, 2011, s.86. ISBN 978-80-904822-3-4

OPATRŇY, J., RAKOVÁ, S. *USA*. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-157-4

PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*, 2.vyd. Praha: Grada, 2014.
ISBN 978-80-247-4748-4

RUPP L.J. *Vytoužená minulost: dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného
pohlaví v Americe od příchodu Evropanů po současnost*. Praha: One Woman Press, 2002.
ISBN 80-86356-11-6

SINGULE F. *Americká pragmatická pedagogika: John Dewey a jeho američtí
následovníci*. Praha: SPN, 1990. ISBN 80-04-20715-4

VETEŠKA J., VACÍNOVÁ T. A KOL. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých:
Andragogika na prahu 21. století*. 1. vyd. 2011. ISBN 978-80-7452-012-9

WILLIAM J. *Pragmatismus: nové jméno pro staré způsoby myšlení*. Brno: Centrum
pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-022-5

Seznam použitých zahraničních zdrojů

ADDAMS J. *Twenty Years at Hull House*. Digireads Publishing, 2020.
ISBN 978-1-4209-6595-7

ADDAMS J., WOODS R., HUNTINGTON J.O.S. A KOL. *Philanthropy and social
progress: Seven essays*. The School of applied Ethics: Plymouth, Mass. 1892.

BROWN, B, V. *The Education of Jane Addams*. Philadelphia: University of Pennsylvania press, 2004. ISBN 978-0-8122-1952-4

FISCHER M. *Jane Addam's Evolutionary Theorizing: Constructing „Democracy and Social Ethics“*, The University of Chicago, 2019. ISBN 978-0-226-63132-5

HARVEY, B, C. *Jane Addams: social worker and Nobel Peace Prize winner*. Berkeley: Enslow Publishers, 2015. ISBN 978-0-7660-6461-4

SCHAAFSMA D. *Jane Addams in the Classroom*. Urbana, Chicago and Springfield: University of Illinois Press, 2014. ISBN 978-0-252-08025-8

Seznam použitých internetových zdrojů

BIZJOURNALS.COM. *Women's History Month: Leadership lessons from Hull House founder Jane Addams still apply today* [online]. [cit.2020-10-30] Dostupné z: <https://www.bizjournals.com/bizwomen/news/latest-news/2020/03/womens-history-monthleadership-lessons-from-hull.html?page=all>

EVA. *Život a práce žen*. Praha: Melantrich, 1928-1943, s. 31. [online]. [cit.2020-12-30]. dostupné z:

<https://ndk.cz/view/uuid:13d662c0-39e2-11e9-9fd6-5ef3fc9ae867?page=uuid:a6b5eb40-39fd-11e9-bef9-005056827e51>

JANE ADDAMS [online]. [cit.2020-12-30]. Dostupné z: <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1931/addams/biographical/>

HULL HOUSE [online]. [cit.2020-12-30]. Dostupné z: <https://www.hullhousemuseum.org/about-the-museum>

MPSV. *Strategie digitální gramotnosti ČR na období od 2015 do 2020*. 2015. [online]. [cit.2020-10-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/strategie-digitalni-gramotnosti-cr>

Zákon č. 179/2006 Sb. [online]. [cit.2020-01-24] Dostupné z:
<https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/zakon-c-179-2006-sb>

SARAH WEBBER ADDAMS. JANE ADDAMS DIGITAL EDITION [online].
[cit.2020-05-23]. Dostupné z: <https://digital.janeaddams.ramapo.edu/items/show/6180>

SEZNAM ZKRATEK

ČR - Česká republika

DAR - Dcery americké revoluce

EU – Evropská unie

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NAACP – Národní asociace pro povznesení barevných lidí

NAWSA- Národní americká ženská sufražetská asociace/ Národní americká asociace za volební práva žen

NÚOV – Národní ústav odborného vzdělávání

OECD - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

WILPF - Ženská národní liga za mír a svobodu

SEZNAM OBRÁZKŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: John Huy Addams	20
Obrázek 2: Sarah Webber Addams	23
Obrázek 3: Jane Addams (8 let)	27
Obrázek 4: Jane Addams, Anna Haldeman Addams, George Haldeman (1876)	30
Obrázek 5: Jane Addams před odjezdem na studia (17 let)	32
Obrázek 6: "Rockford Female Seminary"- kampus	33
Obrázek 7: Anna Peck Sill – ředitelka školy	34
Obrázek 8: Ellen Gates Starr	36
Obrázek 9: Jane Addams v roce 1881	39
Obrázek 10: Jane Addams a její kamarádky/ spolužačky z „Rockford Female Seminary“	40
Obrázek 11: Jane Addams a její doprovod na první cestu do Evropy	42
Obrázek 12: Jane Addams v Baltimoru (1885)	44
Obrázek 13: Mary Rozet Smith	45
Obrázek 14: Hull House	53
Obrázek 15: Dobrovolnice na návštěvě v rodině	55
Obrázek 16: Florence Kelley	58
Obrázek 17: Jane Addams v New Yorku (1913)	60
Obrázek 18: Letní škola pro pracující ženy (1891)	77

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Jane Addams – článek z časopisu Eva	I
--	---

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Veronika Schultzeová

Obor: Andragogika

Forma studia: Kombinované studium

Název práce: Jane Addams – její život, dílo, vzdělávací filosofie a přínos pro vzdělávání dětí a dospělých

Rok: 2021

Počet stran textu bez příloh:90

Celkový počet stran příloh:1

Počet titulů českých použitých zdrojů:20

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 6

Počet internetových zdrojů: 7

Vedoucí práce: Doc. Dr. Milan Beneš